

ZAKŁAD
UBEZPIECZEŃ
SPOŁECZNYCH

INFORMATOR

RENTA SOCJALNA

ZAKŁAD UBEZPIECZE SPOŁECZNYCH

RENTA SOCJALNA

Stan prawny na dzie
1 marca 2006 r.

WARSZAWA 2006

Autorzy

Ewa Dziubińska-Lechnio

Ewa Nurzyńska

Eliza Skowrońska

Recenzenci

Elbieta Kowalczyk

Barbara Sławińska

Redaktor

Bożena Niedziałek

Redaktor techniczny

Marzena Kostrowiecka

Korekta

Marzena Kostrowiecka

Małgorzata Motyl

Skład: Biuro Poligrafii ZUS Warszawa. Zam. nr 4955/05.

Druk: Wyd. Poligr. OZUS Słupsk. Nakł. 5000 egz. Zam. nr 553/06.

SPIS TRECI

Wst p	5
Rozdział I. Zakres podmiotowy ustawy o rencie socjalnej	7
Rozdział II. Warunki wymagane do przyznania renty socjalnej	9
1. Pełnoletno	9
2. Całkowita niezdolno do pracy	9
3. Naruszenie sprawno ci organizmu	10
4. Kiedy nie przysługuje renta socjalna?	13
5. Zbieg prawa do renty socjalnej i renty rodzinnej	15
6. Renta dla osoby tymczasowo aresztowanej lub odbywaj cej kar pozbawienia wolno ci	16
Rozdział III. Orzekanie o całkowitej niezdolno ci do pracy dla potrzeb ustalenia uprawnie do renty socjalnej	19
1. Zasady orzekania o całkowitej niezdolno ci do pracy	19
2. Wniosek o wydanie orzeczenia przez lekarza orzecznika ZUS ...	20
3. Dokumenty, które powinny by doł czone do wniosku o wydanie orzeczenia	20
4. Okoliczno ci, które lekarz orzecznik obowi zany jest ustali w orzeczeniu	21
5. Orzeczenie lekarza orzecznika ZUS w sprawie ustalenia uprawnie do renty socjalnej	23
6. Rodki odwoławcze przysługuj ce od orzeczenia lekarza orzecznika ZUS	23
7. Orzeczenie komisji lekarskiej ZUS w sprawie ustalenia uprawnie do renty socjalnej	24
8. Tryb post powania przy wydawaniu orzeczenia w sprawie ustalenia uprawnie do renty socjalnej	24
9. Formularze orzecze w sprawie renty socjalnej	25
10. Podstawa do wydania decyzji w sprawie renty socjalnej	26
Rozdział IV. Wysoko renty socjalnej	27
1. Wysoko renty socjalnej – zasady ogólne	27
2. Wysoko renty socjalnej w przypadku zbiegu z rent rodzinn ...	28
Rozdział V. Dodatki przysługuj ce do renty socjalnej	35

Rozdział VI.	Wáloryzacja renty socjalnej	37
Rozdział VII.	Przyznawanie i wypłata renty socjalnej	39
	1. Powstanie prawa do renty socjalnej	39
	2. Zasady przyznawania i wypłaty renty socjalnej	40
	3. Ustanie prawa do renty socjalnej	44
Rozdział VIII.	Przychód rencisty a prawo do renty socjalnej	46
Rozdział IX.	Obowi zki osób uprawnionych do renty socjalnej oraz innych podmiotów	51
Rozdział X.	Nienale nie pobrana renta socjalna	53
Rozdział XI.	Post powanie w sprawie przyznania renty socjalnej	56
	1. Wniosek o rent socjaln	56
	2. Dokumentacja wniosku o rent socjaln	64
	3. Tryb post powania w sprawach o przyznanie renty socjalnej ...	65
Rozdział XII.	Post powanie odwoławcze	68
	Wykaz podstawowych aktów prawnych	71
	Adresy oddziałów Zakładu Ubezpiecze Społecznych	73

WST P

Renta socjalna jest świadczeniem finansowanym ze środków budżetu państwa. Przysługuje ona osobom, które w dzieciństwie lub w okresie nauki doznały naruszenia sprawności organizmu, co w konsekwencji doprowadziło do całkowitej niezdolności do pracy.

Renta socjalna nie jest świadczeniem z ubezpieczenia społecznego, a zatem jej przyznanie oraz wysokość nie są uzależnione od wymiaru przebytych okresów składkowych czy nieskładkowych, ani też od wysokości przychodu stanowi tego podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub ubezpieczenie społeczne.

Do końca września 2003 r. organami właściwymi do przyznawania i wypłaty renty socjalnej były organy pomocy społecznej. Z dniem 1 października 2003 r. organem przyznającym i wypłacającym te renty stał się Zakład Ubezpieczeń Społecznych, zwany dalej Zakładem; z tym bowiem dniem weszła w życie **ustawa z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz.U. nr 135, poz. 1268 z późn. zm)**, zwana dalej ustawą o rencie socjalnej. W szczególnych przypadkach renta socjalna jest wypłacana także przez inne organy emerytalno-rentowe, np. KRUS, zwane dalej organami emerytalno-rentowymi.

Renty, do których prawo zostało ustalone na podstawie ustawy z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej, nie zostały – z mocy prawa – przekształcone w renty, o których mowa w ustawie o rencie socjalnej. Aby uzyskać prawo do „nowej” renty socjalnej, osoby, które były uprawnione do tej renty przed dniem 1 października 2003 r., musiały spełnić warunki wskazane w ustawie o rencie socjalnej, a także złożyć wniosek o jej przyznanie.

Od dnia 1 października 2003 r. obowiązuje **rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 26 września 2003 r. w sprawie przyznawania renty socjalnej (Dz.U. nr 170, poz. 1656)**, zwane dalej rozporządzeniem. Rozporządzenie określa:

- wzór wniosku o przyznanie renty socjalnej,
- wykaz dokumentów, które należy dołączyć do wniosku,
- szczegółowy tryb postępowania w sprawach o przyznanie renty,
- tryb powiadamiania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz organów emerytalno-rentowych o tymczasowym aresztowaniu i odbywaniu kary pozbawienia wolności,
- wykaz dokumentów potwierdzających prawo do 50% kwoty renty socjalnej.

ZAKRES PODMIOTOWY USTAWY O RENCIE SOCJALNEJ

Renta socjalna przysługuje osobom, które spełniają warunki określone w ustawie o rencie socjalnej, jeżeli:

- posiadają obywatelstwo polskie, zamieszkują i przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej albo

- są cudzoziemcami zamieszkującymi i przebywającymi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie:

- zezwolenia na osiedlenie się,

- zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Wspólnot Europejskich,

- zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony udzielonego w związku z okolicznościami, o których mowa w art. 53 ust. 1 pkt 13 ustawy z 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach (Dz.U. nr 128, poz. 1175 z późn. zm.), a w szczególności w związku z zamierzonym wykonywaniem pracy lub prowadzeniem działalności gospodarczej, podjęciem lub kontynuowaniem studiów albo szkolenia zawodowego lub innymi okolicznościami uzasadniającymi ich zamieszkanie na terytorium RP,

- zgody na pobyt tolerowany,

- w związku z uzyskaniem w Rzeczypospolitej Polskiej statusu uchodźcy,

- są obywatelami państw członkowskich Unii Europejskiej lub państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, przebywającymi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i posiadającymi zezwolenie na pobyt,

jeżeli umowy międzynarodowe nie stanowią inaczej.

Prawo do renty socjalnej przysługuje wi c nie tylko obywatelom polskim, lecz tak e i cudzoziemcom posiadaj cym zezwolenie na osiedlenie si lub status uchod cy nadany w Rzeczypospolitej Polskiej. W przypadku wy ej wymienionych os b warunkiem koniecznym do ustalenia i zachowania tego prawa jest zamieszkiwanie i przebywanie na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.

Natomiast w przypadku os b d cych obywatelami pa stw czlonkowskich Unii Europejskiej renta socjalna przysługuje pod warunkiem przebywania na terytorium RP i posiadania zezwolenia na pobyt. wiadczenie to nie jest obj te koordynacj i nie podlega eksportowi za granic .

WARUNKI WYMAGANE DO PRYZNANIA RENTY SOCJALNEJ

Przyznanie renty socjalnej uzależnione jest od spełnienia warunków określonych w art. 4 ustawy o rencie socjalnej.

W myśl tego przepisu renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej, całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:

- przed ukończeniem 18 roku życia albo
- w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej – przed ukończeniem 25 roku życia, albo
- w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

1. Pełnoletnio

Renta socjalna przysługuje wyłącznie osobie, która osiągnęła pełnoletniość. Generalnie za osobę pełnoletnią uważa się osobę, która ukończyła 18 lat. Należy jednak wskazać, że za osobę pełnoletnią uważa się również kobietę, która zawarła związek małżeński po ukończeniu 16 lat, a nie ukończyła 18 roku życia.

2. Całkowita niezdolność do pracy

Renta socjalna może być przyznana wyłącznie osobie uznanej za całkowicie niezdolną do pracy. Ustalenia całkowitej niezdolności do pracy dokonuje lekarz orzecznik Zakładu (komisja lekarska), na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r.

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2004 r. nr 39, poz. 353 z późn. zm.), zwanej dalej ustawą emerytalną. Zasady te prezentujemy w rozdziale III niniejszego informatora.

Gdy wniosek o przyznanie renty socjalnej został zgłoszony po raz pierwszy po dniu 30 września 2003 r., albo gdy przed tym dniem o rodek pomocy społecznej odmówił przyznanie renty socjalnej, np. z uwagi na nieukończenie przez wnioskodawcę 18 lat życia, podstawą do przyznania renty socjalnej stanowi tak e:

- orzeczenia o stopniu niepełnosprawności
- orzeczenia komisji lekarskiej do spraw inwalidztwa i zatrudnienia o zaliczeniu do I lub II grupy inwalidów oraz
- orzeczenia lekarza orzecznika, wydane przed dniem 1 października 2003 r., uprawniające do renty socjalnej na podstawie ustawy o pomocy społecznej.

Tak wiec zainteresowany, który przedłożył orzeczenie z obowiązującym terminem wnosi, uprawniające do renty socjalnej na podstawie ustawy o pomocy społecznej, nie jest kierowany na badanie przez lekarza orzecznika ZUS.

Przykład

W dniu 17 czerwca 2005 r. wniosek o rentę socjalną złożyła 19-letnia Halina P. Wnioskodawczyni przedłożyła orzeczenie wojewódzkiego zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności z dnia 19 września 2003 r., z którego wynika, że została uznana za niepełnosprawną w stopniu umiarkowanym, a niepełnosprawność istnieje od dzieciństwa. Niepełnosprawność w stopniu umiarkowanym ma charakter stały. Orzeczenie to stanowi wystarczającą podstawę do przyznania renty socjalnej.

3 Naruszenie sprawności organizmu

Dla przyznania renty socjalnej wymaga się, aby całkowita niezdolność do pracy była spowodowana naruszeniem sprawności organizmu. Naruszenie to musi powstać w określonym czasie, natomiast w chwili powstania nie musiało występować w stopniu powodującym powstanie niezdolności do pracy czy inwalidztwa.

Naruszenie sprawności organizmu musi powstać przed ukończeniem 18 roku życia albo w okresie nauki w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie później niż przed ukończeniem 25 roku życia, albo też w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Przykład 1

Student szkoły wy szej uległ wypadkowi komunikacyjnemu w trakcie studiów, mając uko czone 24 lata ycia. Naruszenie sprawno ci organizmu wyst piło zatem w trakcie nauki w szkole wy szej i przed uko czeniem 25 roku ycia. Je eli skutkiem tego naruszenia b dzie całkowita niezdolno do pracy, to – niezale nie od tego, kiedy powstanie ta niezdolno i kiedy zostanie zgłoszony wniosek o rent socjaln – wnioskodawca uzyska prawo do tego wiadczenia.

Przykład 2

W 2003 r. 17-letnia uczennica doznała powa nej kontuzji w czasie spartakiady szkolnej. W maju 2005 r. uległa wypadkowi komunikacyjnemu. W tym czasie nie ucz szczała do szkoły. W lipcu 2005 r. zgłosiła wniosek o rent socjaln . Lekarz orzecznik ZUS uznał, e powstała w maju 2005 r. całkowita niezdolno do pracy nie pozostaje w zwi zku z naruszeniem sprawno ci organizmu z 2003 r. Niezdolno ta jest bowiem skutkiem wypadku, jakiemu wnioskodawczyni uległa w 2005 r., a wi c po uko czeniu 18 roku i – w jej przypadku – po zako czeniu nauki. Wnioskodawczyni nie spełnia warunków do przyznania renty socjalnej.

Za szkoł , do której ucz szczenie uprawnia do przyznania prawa do renty socjalnej, uwa a si szkoł publiczn lub niepubliczn , bez wzgl du na to, czy szkoła niepubliczna ma uprawnienia szkoły publicznej.

Szkoł w rozumieniu ustawy o rencie socjalnej jest: • szkoła podstawowa • gimnazjum • szkoła ponadpodstawowa (np. szkoła rednia, zasadnicza szkoła zawodowa, zasadnicza szkoła przyzakładowa) • szkoła ponadgimnazjalna, a tak e • seminarium duchowne wszystkich stopni.

Do renty socjalnej, po spełnieniu okre lonych warunków, uprawnia nauka w szkole oraz w szkole wy szej. Nauka ta mo e odbywa si w systemie dziennym, wieczorowym, zaocznym, eksternistycznym, korespondencyjnym albo w systemie ł cz ym te formy czy te w charakterze wolnego słuchacza.

Do renty socjalnej uprawnia równie całkowita niezdolno do pracy z powodu naruszenia sprawno ci organizmu, które powstało w trakcie udzielonego studentowi urlopu dzieka skiego oraz wakacji.

Renta socjalna przysługuje równie w przypadku całkowitej niezdolno ci do pracy z powodu naruszenia sprawno ci organizmu, które

powstało w czasie ferii lub innych przerw przypadających między poszczególnymi latami nauki lub studiów. Ferie trwające bezpośrednio po ukończeniu szkoły/studiów (trwające do rozpoczęcia nowego roku szkolnego lub akademickiego) są okresem przygotowania do podjęcia nauki w szkole wyższej lub też do podjęcia zatrudnienia. Powstała więc w tym czasie niezdolność uprawniająca do renty socjalnej.

Przykład

Osoba urodzona 18 marca 1985 r. ukończyła naukę w czerwcu 2005 r. W listopadzie 2005 r. stwierdzono u niej wylew krwi do mózgu. Całkowite naruszenie sprawności organizmu powstało przed ukończeniem 25 roku życia. W tym przypadku naruszenie sprawności organizmu, skutkujące całkowitą niezdolnością do pracy, nie powstało w okresie nauki w szkole czy wakacji. Oznacza to zatem, że nie został spełniony jeden z warunków wymaganych do przyznania renty socjalnej.

Osoba ta może ubiegać się o rentę z tytułu niezdolności do pracy na warunkach określonych w art. 57 ust. 1 w związku z art. 58 ust. 1 i ust. 3 ustawy emerytalnej.

Dla przyznania renty socjalnej nie ma znaczenia wiek, w którym powstała całkowita niezdolność do pracy będąca wynikiem naruszenia sprawności organizmu. Całkowita niezdolność do pracy spowodowana takim naruszeniem może więc powstać w każdym czasie.

Niezależnie od tego, czy całkowita niezdolność do pracy powstała przed ukończeniem 18 roku życia, czy w późniejszym okresie, np. w wieku 28 lat, o przyznaniu renty socjalnej przesądza to, że całkowita niezdolność do pracy została spowodowana naruszeniem sprawności organizmu powstałym w okresie wskazanym w art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej.

Przykład 1

W marcu 2005 r. został złożony wniosek o rentę socjalną. W dniu złożenia wniosku zainteresowany miał ukończony 25 lat. Od ukończenia 18 roku życia, tj. od 14 lipca 1997 r. do dnia zgłoszenia wniosku o tę rentę wnioskodawca nieprzerwanie kontynuuje naukę na studiach wyższych, podjętą po ukończeniu nauki w liceum.

Prawo do renty socjalnej będzie przysługiwało wówczas, gdy lekarz orzecznik stwierdzi, iż całkowita niezdolność do pracy została spowodowana naruszeniem sprawności organizmu, które powstało przed ukończeniem 18 roku życia, albo w okresie nauki w szkole lub w szkole wyższej.

i przed ukończeniem 25 lat życia. W przypadku wnioskodawcy jest to więc okres ograniczony datą 14 lipca 2004 r. (data ukończenia 25 roku życia).

Lekarz orzecznik orzekł, iż naruszenie sprawności organizmu powstało w 2001 r. oraz, że to naruszenie spowodowało całkowitą niezdolność do pracy. Natomiast całkowita niezdolność do pracy, będąca skutkiem naruszenia sprawności organizmu, istnieje od marca 2005 r. W tym przypadku zostanie wydana decyzja przyznająca rentę socjalną począwszy od 1 marca 2005 r. Naruszenie sprawności organizmu powstało bowiem w okresie nauki w szkole wyższej i przed ukończeniem 25 lat życia, a więc w okresie wymienionym w art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej. W tym przypadku bez znaczenia pozostaje fakt, że całkowita niezdolność do pracy pozostaje w związku z tym naruszeniem powstała po ukończeniu 25 roku życia.

Przykład 2

W maju 2005 r. złożył wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy 50-letni ubezpieczony. Lekarz orzecznik ZUS orzekł – na podstawie przeprowadzonego badania lekarskiego – że ubezpieczony jest całkowicie niezdolny do pracy. Organ rentowy odmówił przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy z powodu braku wymaganych 5 lat okresów składkowych i nieskładkowych w ostatnim dziesięcioleciu przed zgłoszeniem wniosku. Zainteresowany złożył wniosek o rentę socjalną. Lekarz orzecznik, na podstawie dodatkowych dokumentów i przeprowadzonego badania ustalił, że całkowita niezdolność do pracy została spowodowana naruszeniem sprawności organizmu powstałym przed 18 rokiem życia. Zatem zainteresowany spełnia warunki wymagane do przyznania renty socjalnej.

4 Kiedy nie przysługuje renta socjalna?

Renta socjalna **nie przysługuje** osobie, która:

- ma ustalone prawo do emerytury, uposażenia w stanie spoczynku, renty z tytułu niezdolności do pracy, renty inwalidzkiej, renty strukturalnej*, świadczenia lub zasiłku przedemerytalnego,
- pobiera świadczenia o charakterze rentowym z instytucji zagranicznych,
- jest tymczasowo aresztowana albo odbywa karę pozbawienia wolności,

* Renty strukturalne – świadczenia przyznawane przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

- ma ustalone prawo do renty rodzinnej (czyli renty) przez jednostkę organizacyjną Zakładu lub przez inny niż ta jednostka organ emerytalno-rentowy (np. KRUS), w wysokości przekraczającej 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy,
- jest właścicielem lub posiadaczem (samoistnym lub zależnym) nieruchomości rolnej w rozumieniu Kodeksu cywilnego o powierzchni użytków rolnych przekraczających 5 ha przeliczeniowych, lub – jako współwłaściciel – ma udział w takiej nieruchomości, który przekracza 5 ha przeliczeniowych.

Przykład 1

Wniosek o rentę socjalną składa osoba, która sama nie jest właścicielem nieruchomości rolnej. Jednakże właścicielem nieruchomości rolnej o powierzchni użytków rolnych przekraczających 5 ha przeliczeniowych jest jej współmałżonek. Obydwoje małżonkowie podlegają ubezpieczeniu w KRUS i na obydwój małżonków wystawiony jest nakaz płatniczy. Do przyznania renty socjalnej nie jest przeszkodą fakt, iż małżonek jest właścicielem nieruchomości rolnej przekraczającej 5 ha przeliczeniowych.

Przykład 2

Osoba, będąca właścicielem nieruchomości rolnej o powierzchni 10 ha przeliczeniowych, była uprawniona do renty socjalnej na podstawie ustawy o pomocy społecznej. Wpaźni 2003r. złożyła wniosek o rentę socjalną do ZUS. ZUS odmówił przyznania renty socjalnej, ponieważ zainteresowany był właścicielem nieruchomości rolnej przekraczającej 5 ha przeliczeniowych. Wlipcu 2005r. zainteresowany wystąpił ponownie z wnioskiem o rentę socjalną, ponieważ wydzierżawił część tej nieruchomości o powierzchni 6 ha przeliczeniowych. W dalszym ciągu nie przysługuje renta socjalna. Fakt oddania w dzierżawę części nieruchomości rolnej nie pomniejsza wielkości tej nieruchomości.

Jak wcześniej wspomniano, renta socjalna nie przysługuje osobie, która jest uprawniona do renty z tytułu niezdolności do pracy. Jednakże od tej zasady, istnieje wyjątek. Dotyczy on osoby, która:

- ma ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, w tym tzw. renty uczniowskiej oraz
- ma ustalone prawo do renty rodzinnej, przy czym wysokość renty rodzinnej jest niższa lub równa 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy,

je li osoba ta pobiera rent rodzinny jako świadczenie wybrane lub wybrane.

Organ rentowy, rozpatrując uprawnienia do renty socjalnej na wniosek takiej osoby, będzie opierał się na orzeczeniu stanowiącym podstawę do ustalenia prawa do renty. Renta socjalna zostanie przyznana, o ile spełnione zostały warunki do renty socjalnej określone w art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej.

Przykład 1

W lipcu 2005 r. wniosek o rentę socjalną zgłosiła osoba pobierająca rentę rodzinną bez względu na wiek z tytułu całkowitej niezdolności do pracy powstałej w trakcie nauki w szkole wyższej, przed ukończeniem 25 roku życia, uprawniona równocześnie nie do tzw. renty uczniowskiej z tytułu całkowitej niezdolności do pracy powstałej w czasie nauki w szkole wyższej. Całkowita niezdolność do pracy (a więc tym samym naruszenie sprawności organizmu) powstała w czasie nauki w szkole wyższej, przed ukończeniem 25 roku życia. Oddział ZUS przyznał rentę socjalną, jeżeli renta rodzinna nie przekracza 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy.

Przykład 2

Z dokumentacji przekazanej przez ośrodek pomocy społecznej wynika, iż zainteresowany uprawniony był przed dniem 1 października 2003 r. do renty socjalnej. Podstawą przyznania renty socjalnej stanowiło orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności, ustalające datę powstania niepełnosprawności w tym stopniu w czasie nauki w szkole średniej. Zainteresowany ten pobiera stałą rentę rodzinną bez względu na wiek z tytułu całkowitej niezdolności do pracy powstałej w czasie nauki w szkole średniej i ma ustalone prawo do stałej renty tzw. uczniowskiej z tytułu całkowitej niezdolności do pracy powstałej w trakcie nauki w wymienionej szkole. Zainteresowany ten ma uprawnienia do renty socjalnej, jeżeli renta rodzinna nie przekracza 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy.

5. Zbieg prawa do renty socjalnej i renty rodzinnej

Jak już wspomniano renta socjalna przysługuje osobie, która jest uprawniona do renty rodzinnej ustalonej w wysokości **nieprzekraczającej** 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy

Zgodnie z art. 3 pkt 1 ustawy o rencie socjalnej, za rentę rodzinną uważa się także rentę rodzinną oraz uposażenie rodzinne przyznane na podstawie odrębnych przepisów. Oznacza to więc, że prawo do renty socjalnej przysługuje osobie uprawnionej do renty rodzinnej przyznanej na podstawie:

- ustawy emerytalnej (w tym również przyznanej przez Prezesa Rady Ministrów na podstawie art. 82 tej ustawy),
- przyznanej w drodze wyjątku, bez względu na to, jakie przepisy stanowiły podstawę do jej przyznania,
- ustawy wypadkowej, tj. ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. nr 199 poz. 1673 z późn. zm.),
- ustawy z dnia 30 października 2002 r. o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach (Dz.U. nr 199 poz. 1674 z późn. zm.),
- ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz.U. z 2002 r. nr 9, poz. 87 z późn. zm.),
- ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz.U. z 2002 r. nr 42, poz. 371 z późn. zm.) oraz
- ustaw o zaopatrzeniu emerytalnym tzw. służb mundurowych, o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Renta socjalna przysługuje osobie uprawnionej do uposażenia rodzinnego przysługującego na podstawie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych lub ustawy o prokuraturze.

Prawo do renty socjalnej przysługuje także w przypadku zbiegu uprawnień do renty socjalnej z uprawnieniem do wiadzenia o charakterze renty rodzinnej z instytucji zagranicznej, a także w przypadku zbiegu uprawnień do renty socjalnej z uprawnieniami do polskiej renty rodzinnej oraz wiadzenia o charakterze renty rodzinnej z instytucji zagranicznej.

Problematyka ustalania wysokości renty socjalnej w przypadku zbiegu prawa do tej renty z prawem do renty rodzinnej została przedstawiona w rozdziale IV.2. niniejszego opracowania.

6 Renta dla osoby tymczasowo aresztowanej lub odbywającej karę pozbawienia wolności

Prawo do renty socjalnej nie przysługuje osobie, która jest tymczasowo aresztowana lub odbywa karę pozbawienia wolności. Jeżeli renta została przyznana przed osadzeniem w areszcie lub zakładzie

karnym – ZUS wyda decyzję wstrzymując wypłatę tej renty z uwagi na ustanie prawa do świadczenia.

Osoba, której prawo do renty socjalnej ustalo ze wskazanych przyczyn, moze zglosi wniosek o przyznanie renty socjalnej w wysoko ci 50% tej renty. Musi ona jednak spelni ci le okroleone warunki. Renta socjalna w tym wypadku przysluguje bowiem tylko takiej osobie, ktora spelnia l cznie wskazane poni ej warunki:

- jest osob samotnie gospodaruj c ,
- nie posiada innego przychodu,
- nie ma ustalonego prawa do renty rodzinnej,
- jest wla cicielem lokalu mieszkalnego (domku jednorodzinnego),

ktoremu przysluguje spoldzielcze prawo do lokalu albo jest najemc lokalu mieszkalnego wchodz ego w sklad mieszkaniowego zasobu gminy, innych jednostek samorz du terytorialnego albo stanowi ego wlasno Skarbu Pa stwa oraz

- zobowi e si pisemnie, e z kwoty tej renty b dzie dokonywala opłat z tytułu czynszu lub innych nale no ci za lokal mieszkalny (dom jednorodzinny), a w lokalu tym nie przebywaj inne osoby.

Rent wypłaca si wyl cznie na adres zakladu karnego lub aresztu ledczego i wyl cznie takiej osobie, ktora przed osadzeniem w areszcie lub zakladzie karnym, byla uprawniona do renty socjalnej.

Przyklad

Renta socjalna zostala przyznana od 1 pa dzielnika 2003 r. osobie wcze niej uprawnionej do tego wiadczenia na podstawie przepisow ustawy o pomocy społecznej. Zgodnie z orzeczeniem z dnia 1 sierpnia 2003 r. o umiarkowanym stopniu niepełnosprawno ci na okres 3 lat, organ rentowy przyznal t rent do 31 lipca 2006 r. W grudniu 2004 r. uprawniony zostal tymczasowo aresztowany, a nast pnie – wobec orzeczenia kary pozbawienia wolno ci w wymiarze 2 lat – osadzony w zakladzie karnym. Organ rentowy wstrzymal wypłatę renty z dniem 1 grudnia 2004 r. Z tym bowiem dniem ustalalo prawo do tego wiadczenia. W lutym 2005 r. zainteresowany zglosil wniosek o rent socjaln w wysoko ci 50% tej renty. Spelnia on wszystkie kryteria wskazane w ustawie o rencie socjalnej, wymagane do przyznania tego wiadczenia, a wi c: jest osob samotnie gospodaruj c , nie posiada innego przychodu, nie ma ustalonego prawa do renty rodzinnej, jest najemc mieszkania kwaterunkowego oraz zobowi zal si do dokonywania opłat z tytułu czynszu lub innych nale no ci za lokal, a w lokalu tym nie przebywaj inne osoby. Organ rentowy przyznal rent socjaln w wysoko ci 50% tego wiadczenia na okres do 31 lipca 2006 r.

Zgodnie z art. 8 ustawy o rencie socjalnej renta socjalna nie przysługuje, jeżeli osoba tymczasowo aresztowana lub pozbawiona wolności wystąpi po raz pierwszy o jej przyznanie.

Przykład

W dniu 12 września 2005 r. z wnioskiem o rentę socjalną w wysokości 50% wystąpił 23-letni wnioskodawca. Jest on osadzony w zakładzie karnym, wcześniej nie był uprawniony do tego świadczenia, a zatem organ rentowy – bez konieczności badania pozostałych warunków – wyda decyzję odmawiającą przyznania tej renty.

Z chwilą zwolnienia z aresztu lub zakończenia odbywania kary pozbawienia wolności, osoba, której prawo do renty socjalnej ustalo z powodu osadzenia w areszcie lub zakładzie karnym, może zgłosić wniosek o przyznanie tej renty. W takim przypadku organ rentowy ustali, czy są spełnione warunki wskazane w art. 4 ustawy o rencie socjalnej.

ORZEKANIE

O CAŁKOWITEJ NIEZDOLNO CI DO PRACY DLA POTRZEB USTALENIA UPRAWNIE DO RENTY SOCJALNEJ

1. Zasady orzekania o całkowitej niezdolno ci do pracy

Jak wskazano wy ej, renta socjalna – zgodnie z art. 4 ustawy o rencie socjalnej – przysługuje osobie pełnoletniej, całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawno ci organizmu, które powstało:

- przed uko czeniem 18 roku ycia,
- w trakcie nauki w szkole lub w szkole wy szej – przed uko czeniem 25 roku ycia,
- w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Oznacza to, e naruszenie sprawno ci organizmu powoduj ce całkowit niezdolno do pracy powinno powsta w wymienionych okresach, natomiast całkowita niezdolno do pracy mo e powsta zarówno w wymienionych okresach, jak i w okresie pó niejszym.

Ustalenia całkowitej niezdolno ci do pracy i przewidywanego okresu jej trwania dokonuje lekarz orzecznik ZUS na zasadach i w trybie określonym w ustawie emerytalnej.

Niezdoln do pracy – w rozumieniu ustawy emerytalnej – jest osoba, która całkowicie lub cz ciowo utraciła zdolno do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawno ci organizmu i nie rokuje odzyskania zdolno ci do pracy po przekwalifikowaniu.

Całkowicie niezdoln do pracy jest osoba, która utraciła zdolno do wykonywania jakiejkolwiek pracy.

Zachowanie zdolno ci do pracy w warunkach określonych w przepisach o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób

niepełnosprawnych nie stanowi przeszkody do orzeczenia całkowitej niezdolności do pracy.

Przy ocenie stopnia i przewidywanego okresu niezdolności do pracy oraz rokowania co do odzyskania zdolności do pracy uwzględnia się :

- stopień naruszenia sprawności organizmu oraz możliwość powrotu do pracy po zakończeniu niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji,
- możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne.

Niezdolność do pracy orzeka się na okres nie dłuższy niż 5 lat. Jeżeli, według wiedzy medycznej, nie ma rokowania odzyskania zdolności do pracy przed upływem tego okresu – niezdolność do pracy orzeka się na okres dłuższy niż 5 lat.

2. Wniosek o wydanie orzeczenia przez lekarza orzecznika ZUS

Lekarz orzecznik ZUS wydaje orzeczenie w sprawie ustalenia uprawnień do renty socjalnej na wniosek właściwej komórki organizacyjnej oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Wniosek o wydanie orzeczenia przez lekarza orzecznika ZUS powinien zawierać :

- imię i nazwisko, datę urodzenia, numer PESEL i NIP, a w razie niemożności nadania tych numerów lub jednego z nich – seria i numer dowodu osobistego albo innego dokumentu potwierdzającego to samo oraz miejsce zamieszkania osoby, w stosunku do której ma być wydane orzeczenie,
- określenie celu wydania orzeczenia i wskazanie okoliczności, których określenie jest niezbędne do rozpatrzenia wniosku.

3. Dokumenty, które powinny być dołączone do wniosku o wydanie orzeczenia

Do wniosku o wydanie orzeczenia powinna być dołączona dokumentacja obejmująca:

- za wiadczenie o stanie zdrowia wydane przez lekarza, pod którego opieką lekarską znajduje się osoba, w stosunku do której ma być

wydane orzeczenie, wystawione nie wczesniej niż na miesiąc przed datą złożenia wniosku,

- wywiad zawodowy dotyczący charakteru i rodzaju pracy,
- dokumentację medyczną i rentową oraz inne dokumenty mające znaczenie dla wydania orzeczenia, w tym dokumentację rehabilitacji leczniczej lub zawodowej.

4 Okoliczności, które lekarz orzecznik ZUS obowiązkowo musi ustalić w orzeczeniu

Wskazanie okoliczności, których określenie jest niezbędne do rozpatrzenia wniosku, polega na zadaniu przez właściwą komisję organizacyjną pytania (pytania) lekarzowi orzecznikowi, przy czym każde pytanie powinno być tak sformułowane, aby odpowiedź na nie pozwoliła na wydanie przez organ rentowy prawidłowej i odpowiednio uzasadnionej decyzji.

Lekarz orzecznik ZUS, orzekając dla celów ustalenia uprawnień do renty socjalnej, zobowiązany jest jednoznacznie odpowiedzieć na pytanie (pytania) organu rentowego zawarte we wniosku o wydanie orzeczenia. Pytania mogą być sformułowane przykładowo w następujący sposób:

• we wniosku o wydanie orzeczenia w sprawie o przyznanie renty socjalnej po raz pierwszy:

„Czy istnieje całkowita niezdolność do pracy? Jeżeli tak – czy całkowita niezdolność do pracy istnieje od początku miesiąca, w którym zgłoszono wniosek, tj. od ...?, a jeżeli nie, to kiedy powstała? Czy stwierdzona całkowita niezdolność do pracy pozostaje w związku z naruszeniem sprawności organizmu powstałym od ..... do ..... (podać dzień, miesiąc, rok)?”

• we wniosku o wydanie orzeczenia w sprawie o przedłużeniu prawa do renty socjalnej na dalszy okres:

„Czy istnieje nadal całkowita niezdolność do pracy?”

• we wniosku o wydanie orzeczenia w sprawie, w której wystąpiła przerwa w pobieraniu renty socjalnej, ale nowy wniosek został zgłoszony przed upływem 18 miesięcy od ustania prawa do renty socjalnej:

„Czy istnieje całkowita niezdolność do pracy?”

W przypadku gdy ustalane jest dalsze prawo do renty socjalnej przyznanej na wskazany okres w oparciu o:

- orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, orzeczenie lekarza orzecznika ZUS o całkowitej niezdolności do pracy, orzeczenie komisji le-

karskiej do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, które stanowiły podstaw do przyznania renty socjalnej przed dniem 1 października 2003 r., oraz

- orzeczenie lekarza orzecznika ZUS o całkowitej niezdolności do pracy, które stanowiło podstaw do przyznania renty socjalnej po dniu 30 września 2003 r.

uznaje się, że naruszenie sprawności organizmu powodujące całkowitą niezdolność do pracy powstało w okresach uprawniających do przyznania prawa do renty socjalnej, wskazanych w art. 4 ustawy o rencie socjalnej. W takich przypadkach lekarz orzecznik ZUS przy wydawaniu orzeczenia nie ustala związku całkowitej niezdolności do pracy z naruszeniem sprawności organizmu.

Przykład 1

W listopadzie 2005 r. z wnioskiem o przedłużenie prawa do renty socjalnej występuje osoba, która ma ustalone prawo do renty socjalnej do grudnia 2005 r. w oparciu o orzeczenie wydane przez powiatowy zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności z grudnia 2002 r., ustalające znaczny stopień niepełnosprawności na okres 3 lat. Organ rentowy we wniosku o wydanie orzeczenia przez lekarza orzecznika ZUS formułuje pytanie: „Czy istnieje całkowita niezdolność do pracy?”. Lekarz orzecznik w dniu 10 grudnia 2005 r. wydaje orzeczenie, w którym stwierdza całkowitą niezdolność do pracy, na okres 2 lat.

Przykład 2

W wrześniu 2005 r. 26-letnia osoba, która ukończyła w czerwcu 1998 r. zasadniczą szkołę zawodową, występuje z wnioskiem o ustalenie uprawnień do renty socjalnej (po raz pierwszy). Organ rentowy we wniosku o wydanie orzeczenia przez lekarza orzecznika ZUS formułuje pytania: „Czy istnieje całkowita niezdolność do pracy?” Jeśli tak – czy całkowita niezdolność do pracy istnieje od początku miesiąca, w którym zgłoszono wniosek, tj. od września 2005 r.?, a jeśli nie – to kiedy powstała? Czy stwierdzona całkowita niezdolność do pracy pozostaje w związku z naruszeniem sprawności organizmu powstałym przed 30 czerwca 1998 r.?”

Lekarz orzecznik w dniu 20 października 2005 r. wydaje orzeczenie, w którym ustala, że istnieje całkowita niezdolność do pracy. Całkowita niezdolność do pracy istnieje od 1 września 2005 r., ale nie pozostaje ona w związku z naruszeniem sprawności organizmu powstałym w okresie wskazanym we wniosku o wydanie orzeczenia, tj. przed 30 czerwca 1998 r.

5 Orzeczenie lekarza orzecznika ZUS w sprawie ustalenia uprawnień do renty socjalnej

Lekarz orzecznik ZUS, odpowiadając na pytanie zawarte we wniosku o wydanie orzeczenia, stosownie do dokonanych ustaleń w zakresie oceny całkowitej niezdolności do pracy, przewidywanego okresu jej trwania, daty powstania całkowitej niezdolności do pracy oraz związku całkowitej niezdolności do pracy z naruszeniem sprawności organizmu stwierdza w orzeczeniu, że:

- istnieje całkowita niezdolność do pracy, która pozostaje (nie pozostaje) w związku z naruszeniem sprawności organizmu, powstałym w okresie wskazanym we wniosku o wydanie orzeczenia (tj. przed ukończeniem 18 roku życia, w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyśzej – przed ukończeniem 25 roku życia, w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej) oraz określa datę powstania całkowitej niezdolności do pracy,
- nie istnieje całkowita niezdolność do pracy.

6 Rodzki odwoławcze przysługujące od orzeczenia lekarza orzecznika ZUS

W świetle art. 15 ustawy o rencie socjalnej – w sprawach nieuregulowanych w tej ustawie stosuje się odpowiednio m.in. art. 12-14 ustawy emerytalnej.

W związku z powyższym – od orzeczenia lekarza orzecznika ZUS wydanego w sprawie o ustalenie uprawnień do renty socjalnej – osobie zainteresowanej przysługuje prawo wniesienia sprzeciwu do komisji lekarskiej Zakładu, w ciągu 14 dni od dnia doręczenia tego orzeczenia, natomiast prezes Zakładu, w terminie 14 dni od dnia wydania orzeczenia przez lekarza orzecznika ZUS, może zgłosić zarzut wadliwości orzeczenia i przekazać sprawę do rozpatrzenia komisji lekarskiej. Możliwość wniesienia sprzeciwu lub zgłoszenia zarzutu wadliwości dotyczy wyłącznie orzeczeń lekarzy orzeczników ZUS wydanych od dnia 1 stycznia 2005 r.

Sprzeciw wnosi się za pośrednictwem jednostki organizacyjnej Zakładu, właściwej ze względu na miejsce zamieszkania osoby zainteresowanej. Komisja lekarska nie rozpatruje sprzeciwu wniesionego po terminie. W uzasadnionych przypadkach Zakład, na wniosek osoby zainteresowanej, może przywrócić termin na wniesienie sprzeciwu, np. w przypadku gdy przekroczenie terminu na

wniesienie sprzeciwu nastąpiło z przyczyn niezależnych od osoby zainteresowanej.

Zarzut wadliwość orzeczenia lekarza orzecznika ZUS może być również zgłoszony przez osobę upoważnioną przez prezesa Zakładu. Główny lekarz orzecznik, który w ramach bezpośredniego nadzoru nad wykonywaniem orzekania o niezdolności do pracy przez lekarzy orzeczników ZUS w oddziale Zakładu dokonuje kontroli merytorycznej i formalnej orzeczeń lekarzy orzeczników – w ramach tej kontroli – w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w orzeczeniu, z upoważnienia prezesa Zakładu, może zgłosić zarzut wadliwość orzeczenia.

Zarzut wadliwość orzeczenia lekarza orzecznika ZUS – z upoważnienia prezesa Zakładu – może zgłosić również naczelnik lekarz Zakładu, wykonując kontrole orzeczeń lekarzy orzeczników ZUS w ramach nadzoru nad wykonywaniem orzekania o niezdolności do pracy.

W przypadku zgłoszenia zarzutu wadliwość orzeczenia lekarza orzecznika Zakład niezwłocznie zawiadamia o tym osobę zainteresowaną.

7. Orzeczenie komisji lekarskiej ZUS w sprawie ustalenia uprawnień do renty socjalnej

Komisja lekarska Zakładu, rozpatrując sprzeciw lub zarzut wadliwość orzeczenia, tak jak lekarz orzecznik ZUS dokonuje oceny w zakresie całkowitej niezdolności do pracy, przewidywanego okresu jej trwania, daty powstania całkowitej niezdolności do pracy oraz związku całkowitej niezdolności do pracy z naruszeniem sprawności organizmu powstałym w okresie wskazanym we wniosku o wydanie orzeczenia. Komisja lekarska dokonuje rozstrzygnięcia w formie orzeczenia.

8. Tryb postępowania przy wydawaniu orzeczenia w sprawie ustalenia uprawnień do renty socjalnej

Lekarz orzecznik i komisja lekarska wydają orzeczenie na podstawie dokumentacji dołączonej do wniosku oraz po przeprowadzeniu bezpośredniego badania stanu zdrowia osoby, w stosunku do której ma być wydane orzeczenie.

Orzeczenie w sprawie ustalenia uprawnień do renty socjalnej może zostać wydane również bez poprzedniego badania stanu zdrowia osoby, w stosunku do której ma być ono wydane, jeżeli dokumentacja dołączona do wniosku jest wystarczająca do wydania orzeczenia.

Lekarz, orzecznik i komisja lekarska Zakładu mogą, przed wydaniem orzeczenia, uzupełnić dokumentację dołączoną do wniosku, w szczególności o opinię lekarza konsultanta lub psychologa albo o wyniki badań dodatkowych lub obserwacji szpitalnej.

Lekarz konsultant i psycholog wydają opinie na podstawie bez poprzedniego badania stanu zdrowia osoby, w stosunku do której ma być wydane orzeczenie, oraz analizy dokumentacji medycznej i zawodowej.

Oddział ZUS w wyznaczonym terminie kieruje osobą, w stosunku do której ma być wydane orzeczenie, na badania przeprowadzane przez lekarza orzecznika, komisję lekarską, lekarza konsultanta, psychologa, na badania dodatkowe lub na obserwację szpitalną.

Jeżeli stan zdrowia uniemożliwia osobie ubiegającej się o świadczenie osobiste zgłosić się na badanie (fakt ten powinien zostać potwierdzony w zaopiniowaniu lekarskim), lekarz, orzecznik, komisja lekarska lub konsultant Zakładu mogą przeprowadzić badanie w miejscu pobytu osoby, w stosunku do której ma być wydane orzeczenie, za jej zgodą. Oznacza to konieczność uzyskania pisemnej zgody tej osoby na przeprowadzenie badania, potwierdzonej podpisem złożonym na odpowiednim formularzu. Konsekwencją niezgłoszenia się na badanie lub obserwację szpitalną w wyznaczonym miejscu i terminie bez uzasadnionej przyczyny lub niewyrażenia zgody na przeprowadzenie badania w miejscu pobytu jest odstąpienie od dalszego postępowania w sprawie.

9 Formularze orzeczeń w sprawie renty socjalnej

Orzeczenie w sprawie ustalenia uprawnień do renty socjalnej wydawane jest odpowiednio na następujących formularzach:

- **N-12H** - Orzeczenie lekarza orzecznika w sprawie ustalenia uprawnień do renty socjalnej;
- **N-12H/K** - Orzeczenie komisji lekarskiej w sprawie ustalenia uprawnień do renty socjalnej.

10 Podstawa do wydania decyzji w sprawie renty socjalnej

Podstawą do wydania decyzji w sprawie renty socjalnej stanowi dla organu rentowego orzeczenie lekarza orzecznika, od którego nie wniesiono sprzeciwu lub co do którego nie zgłoszono zarzutu wadliowości, albo orzeczenie komisji lekarskiej. Od tej decyzji osoba zainteresowana może wnieść odwołanie do właściwego sądu.

1. Wysoko renty socjalnej – zasady ogólne

Wszystkim uprawnionym przysługuje renta socjalna ustalona w tej samej – określonej ustawowo – wysokości. Tak więc wysokość tej renty nie jest uzależniona – tak jak to ma miejsce w przypadku świadczeń przyznawanych na podstawie ustawy emerytalnej – od jakichkolwiek indywidualnych parametrów, takich jak wymiar okresów składkowych i nieskładkowych przebytych przed przyznaniem renty, wysokość przychodów stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe czy ubezpieczenia społeczne bądź ta kwota bazowa.

Renta socjalna wynosi 84% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy określonej w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Wysokość tej renty od 1 października 2003 r. wynosiła **464,21 zł**, a od 1 marca 2004 r. renta ta przysługuje w kwocie **472,57 zł**.

Renta socjalna podlega waloryzacji na zasadach i w trybie określonych dla emerytur i rent z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zasady te przedstawione są w rozdziale VI niniejszego informatora.

Kwota renty socjalnej podlega opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych. Z kwoty renty, oprócz zaliczki na podatek dochodowy, potrąca się również składki na ubezpieczenie zdrowotne. Osoby pobierające rentę socjalną podlegają obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego w Narodowym Funduszu Zdrowia.

2. Wysoko renty socjalnej w przypadku zbiegu z rentą rodzinną

Prawo do renty socjalnej przysługuje osobie uprawnionej do renty rodzinnej, pod warunkiem jednak, że wysokość tej ostatniej nie przekracza 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy.

Jeżeli więc wniosek o rentę socjalną złoży osoba uprawniona do renty rodzinnej (lub jej członek – w przypadku renty rodzinnej, do której uprawnione są co najmniej 2 osoby) przysługującej w kwocie przekraczającej 200% kwoty najniższej renty z tytułu niezdolności do pracy, zostanie wydana decyzja odmawiająca przyznania renty socjalnej. Od 1 marca 2004 r. kwota równa 200% kwoty najniższej renty z tytułu niezdolności do pracy wynosi 1125,16 zł.

Przykład

Uprawniona pobiera rentę rodzinną w wysokości 1508,00 zł. W kwietniu 2005 r. złożyła wniosek o rentę socjalną. Wnioskodawczyni nie nabyła prawa do renty socjalnej, ponieważ kwota renty rodzinnej przekracza 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, tj. kwotę 1125,16 zł.

Jeżeli przyczyną odmowy przyznania renty socjalnej jest uprawnienie do renty rodzinnej (lub jej członek) w wysokości przekraczającej 200% kwoty najniższej renty z tytułu niezdolności do pracy, nie kieruje się wnioskodawca na badanie przez lekarza orzecznika ZUS.

W przypadku gdy osoba uprawniona już do renty socjalnej uzyska prawo do renty rodzinnej, której wysokość przekracza wskazany wyżej kwotę, tj. 1125,16 zł – prawo do renty socjalnej ustanie, a organ rentowy wydaje decyzję wstrzymującą wypłatę tej renty.

Przykład

W czerwcu 2005 r. wniosek o rentę rodzinną zgłosiła osoba uprawniona do renty socjalnej. Wobec spełnienia wszystkich wymaganych warunków organ rentowy przyznał wnioskodawczyni rentę rodzinną od dnia 11 czerwca 2005 r., tj. od dnia śmierci osoby, po której przysługuje to świadczenie. Wysokość renty rodzinnej wynosi 1456,78 zł. Z uwagi na to, że jest ona wyższa od 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, tj. kwoty 1125,16 zł, rencistce nie przysługuje renta socjalna. W związku

z powyższym od lipca 2005 r. ZUS wstrzymał wypłatę tej renty, a za okres od 11 do 30 czerwca 2005 r. przekazał stosowne wyrównanie stanowiące różnicę między kwotą należnej renty rodzinnej a wypłaconą kwotą renty socjalnej.

Natomiast w przypadku gdy:

- osoba ubiegająca się o rentę socjalną jest jednocześnie nieuprawniona do renty rodzinnej, której wysokość nie przekracza 200% kwoty najniższej renty z tytułu niezdolności do pracy albo
- osobie uprawnionej do renty socjalnej zostanie przyznana renta rodzinna w wysokości nie przekraczającej 200% kwoty najniższej renty z tytułu niezdolności do pracy, przysługuje prawo do obydwóch tych świadczeń.

Przykład

W maju 2005 r. wniosek o rentę socjalną zgłosiła 25-letnia kobieta, uprawniona do renty rodzinnej. Renta rodzinna przysługuje jej z uwagi na to, że stała się całkowicie niezdolna do pracy w okresie nauki. Do renty rodzinnej jest również uprawniona matka wnioskodawczyni. Renta rodzinna ustalona dla dwóch osób wynosi 1246,40 zł. Człowiekowi renty przypadającej na wnioskodawczyni wynosi zatem 623,20 zł. Jest ona zatem niższa od 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, tj. od kwoty 1125,16 zł, co – wobec spełnienia pozostałych wymaganych warunków – uzasadnia przyznanie renty socjalnej.

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej – łączna wysokość renty rodzinnej i renty socjalnej nie może przekraczać 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy.

Przykład 1

Renta rodzinna dla trzech osób została przyznana w maju 2004 r. Wysokość tej renty wynosi 927,89 zł, a zatem każdemu z uprawnionych przysługuje część renty w kwocie 309,30 zł. W marcu 2005 r. jedna z osób uprawnionych do tej renty złożyła wniosek o rentę socjalną. Wnioskodawca spełnił wszystkie warunki wymagane do przyznania renty socjalnej. Uprawnienie do renty rodzinnej nie stanowi przeszkody do przyznania renty socjalnej, bowiem przysługuje ona w wysokości nieprzekraczającej 200% najniższej renty z tytułu niezdolności do pracy, tj. kwoty 1125,16 zł. Prawo do renty socjalnej

zostało ustalone od 1 marca 2005 r. Ł czna wysoko tych wiadcze wynosi 781,87 zł (309,30 zł + 472,57 zł), a wi c nie przekracza kwoty 1125,16, tj. 200% kwoty najni szej renty z tytułu całkowitej niezdolno ci do pracy.

Przykład 2

Prawo do renty socjalnej zostało ustalone od 1 pa dziernika 2003 r. Wdniu 17 kwietnia 2005 r. zmarł ojciec rencisty, uprawniony do renty z tytułu niezdolno ci do pracy w kwocie 850 zł. Pocz wszy od dnia 17 kwietnia 2005 r. zainteresowany jest uprawniony do renty rodzinnej w wysoko ci 722,50 zł. Ł czna kwota renty socjalnej i renty rodzinnej wynosi 1195,07 zł (472,57 zł + 722,50 zł) i przekracza kwot stanowi c 200% kwoty najni szej renty z tytułu całkowitej niezdolno ci do pracy, tj. 1125,16 zł. A zatem ł czna wysoko wiadcze została ograniczona do kwoty 1125,16 zł.

W przypadku gdy ł czna wysoko renty socjalnej i renty rodzinnej (lub jej cz ci) przekracza kwot 200% najni szej renty z tytułu całkowitej niezdolno ci do pracy, obni eniu podlega wysoko renty socjalnej.

Przykład

Renta rodzinna przysługuje w wysoko ci 890,55 zł. W maju 2005 r. uprawniony do tej renty zło ył wniosek o rent socjaln . Spełnia on wszystkie warunki wymagane do przyznania tej renty. Oddział ZUS przyzna mu rent socjaln , bowiem wysoko przysługujecej renty rodzinnej nie przekracza 200% kwoty najni szej renty z tytułu całkowitej niezdolno ci do pracy, tj. 1125,16 zł. Ł czna wysoko renty rodzinnej i renty socjalnej wynosi 1363,12 zł (890,55 zł + 472,57 zł). Wysoko renty socjalnej podlega wi c obni eniu do takiej kwoty, aby suma przysługuje cych wiadcze nie przekraczała kwoty 1125,16 zł. Renta socjalna przysługuje wi c w wysoko ci obni onej o 237,96 zł, czyli w kwocie 234,61 zł.

Jak wskazano wy ej, w przypadku zbiegu uprawnie do renty socjalnej z uprawnieniami do renty rodzinnej, kwota renty socjalnej ulega takiemu obni eniu, abył czna kwota obu wiadcze nie przekraczała 200% kwoty najni szej renty z tytułu całkowitej niezdolno ci do pracy. Jednak ustawa o rencie socjalnej przewiduje w takim przypadku gwarancyjn kwot , do jakiej mo e zosta obni ona renta socjalna.

Tak więc renta socjalna nie może być niższa niż 10% renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. Począwszy od 1 marca 2004 r. kwota ta wynosi 56,26 zł.

Przykład

W lipcu 2005 r. wniosek o rentę socjalną zgłosiła 22-letnia kobieta. Jest ona jednocześnie nieuprawniona do renty rodzinnej w wysokości 1098,54 zł. Wnioskodawczyni spełniła wszystkie warunki wymagane do przyznania renty socjalnej, wysokość przysługującej renty rodzinnej nie przekracza 200% najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, tj. 1125,16 zł, a zatem ZUS przyznał wnioskodawczyni rentę socjalną. Łączna kwota renty rodzinnej i renty socjalnej wynosi 1571,11 zł (1098,54 zł + 472,57 zł) i przekracza o 445,95 zł kwotę stanowiącą 200% najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, tj. 1125,16 zł. W związku z powyższym renta socjalna powinna zostać obniżona o 445,95 zł. W takim jednak przypadku wysokość tej renty wynosiłaby 26,62 zł i byłaby niższa od kwoty gwarancyjnej. W związku z tym, począwszy od 1 lipca 2005 r. renta socjalna jest wypłacana w gwarantowanej wysokości, tj. 56,26 zł (10% kwoty renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy), a łączna wysokość przysługujących świadczeń wynosi 1154,80 zł.

Gwarancja wypłaty renty socjalnej w wysokości 10% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy oraz możliwość zbiegu tej renty z rentą rodzinną w kwocie nieprzekraczającej 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy oznacza, że maksymalna wysokość tych świadczeń wypłacanych w zbiegu wynosi 210% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy.

Wysokość renty socjalnej, wypłacanej w zbiegu z rentą rodzinną, może ulec zmianie w sytuacji, gdy zmienia się wysokość przysługującej renty rodzinnej. W zależności od okoliczności kwota renty socjalnej może ulec podwyższeniu, obniżeniu lub organ rentowy uzna, że prawo do renty socjalnej ustało.

Przykład 1

Renta rodzinna obliczona dla trzech osób: wdowy i dwójki pełnoletnich dzieci wynosi 2090 zł (95% z 2200 zł). Kandydatowi uprawionemu przysługuje renta w wysokości 696,67 zł (2090 zł : 3). Jedno z dzieci uprawnionych do renty rodzinnej ma przyznaną rentę soc-

jaln w wysokości 472,57 zł. Z uwagi na to, e l czna kwota cz ci renty rodzinnej i renty socjalnej (1169,24 zł) przekracza 200% kwoty najni szej renty z tytułu niezdolno ci do pracy (kwoty 1125,16 zł), renta socjalna została obni ona o 44,08 zł, tj. do kwoty 428,49 zł. W dniu 26 lipca 2005 r. jedno z dzieci, nieuprawnione do renty socjalnej, ko czy 25 lat. Nadal studiuje, lecz nie jest na ostatnim roku studiów, a zatem od sierpnia 2005 r. nie przysługuje mu cz renty rodzinnej. Od sierpnia 2005 r. renta rodzinna została ustalona w wysokości przysługuj cej dwóm osobom (90% wiadczenia, jakie przysługiwałoby zmarłemu). Cz renty rodzinnej przysługuj ca osobie uprawnionej do renty socjalnej wynosi 990 zł (90% z kwoty 2200 zł : 2). Nie przekracza ona w dalszym ci gu 200% najni szej renty z tytułu całkowitej niezdolno ci do pracy, a zatem uprawnionemu do renty socjalnej nadal przysługuje prawo do obydwóch wiadcze . Z uwagi na to, e cz renty rodzinnej została ustalona w wy szej kwocie, organ ponownie ustalił wysoko renty socjalnej w zbiegu z obliczon na nowo rent rodzin . Kwota renty socjalnej od sierpnia 2005 r. została obni ona o 135,16 zł i wynosi 337,41 zł.

Przykład 2

Wniosek o rent socjaln zło yła osoba, uprawniona jednocze nie do cz ci renty rodzinnej w wysokości 810 zł (90% z 1800 zł : 2), do której uprawnione s dwie osoby (dwójka dzieci). Wysoko renty socjalnej, po obni eniu do l cznej kwoty nieprzekraczaj cej 1125,16 zł, wynosi 315,16 zł (kwot renty socjalnej obni ono o 157,41 zł). W pa dzierniku 2005 r. wniosek o rent rodzinna zło yła alimentowana była ona. ZUS ponownie ustalił wysoko renty rodzinnej. Kwota ta wynosiła 1710 zł (95% z kwoty 1800 zł), a zatem ka demu uprawnionemu renta rodzinna przysługiwała w wysokości po 570 zł miesi cznie. Równocze nie ZUS dokonał ponownego ustalenia wysokości renty socjalnej w zbiegu z rent rodzin . Kwota ta wynosi 1042,57 zł (pełna wysoko renty socjalnej i cz renty rodzinnej – 1/3 kwoty renty rodzinnej obliczonej dla trzech osób).

Przykład 3

Do renty rodzinnej uprawniona jest wdowa i dwoje dzieci. Ł czna kwota renty rodzinnej wynosi 1440 zł, a zatem na ka d z uprawnionych osób przypada cz renty w wysokości 480 zł. W styczniu 2005 r. wdowa nabyła prawo do renty socjalnej, która wypłacana jest w pełnej kwocie, tj. 472,57 zł. W pa dzierniku 2005 r. z kr gu osób upraw-

nionych do renty rodzinnej odpadły pozostałe dzieci. Renta rodzinna w wysokości ustalonej dla jednej osoby wynosi 1288,42 zł. Kwota ta jest wyższa od 200% najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, tj. kwoty 1125,16 zł. Organ rentowy wyda decyzję o wstrzymaniu wypłaty renty socjalnej od 1 października 2005 r. z uwagi na ustanie prawa do tej renty. Pobieranie renty rodzinnej w wysokości przekraczającej 200% najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy skutkuje ustaniem prawa do renty socjalnej.

Przedstawione wyżej zasady wynikające z art. 9 ust. 1 i 2 ustawy o rencie socjalnej stosuje się odpowiednio w przypadku zbiegu uprawnień do renty socjalnej z uprawnieniem do świadczenia o charakterze renty rodzinnej z instytucji zagranicznej (z ubezpieczenia ustawowego, dodatkowego oraz z zaopatrzenia rentowego), a także w przypadku zbiegu uprawnień do renty socjalnej z uprawnieniami do polskiej renty rodzinnej oraz świadczenia o charakterze renty rodzinnej z instytucji zagranicznej.

Przykład 1

W kwietniu 2005 r. w imieniu ubezwłasnowolnionej całkowicie Katarzyny M. wniosek o przyznanie renty socjalnej zgłosił jej opiekun prawny. Pani Katarzyna pobiera także polską rentę rodzinną w wysokości 367,89 zł, oraz świadczenie o charakterze renty rodzinnej z instytucji zagranicznej, którego wysokość po przeliczeniu z waluty obcej na złote wynosi 370,81 zł. Wysokość renty socjalnej wynosi 472,57 zł. W związku z tym, łączna wysokość wymienionych trzech świadczeń nie przekroczy kwoty 1125,16 zł (200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy), wysokość renty socjalnej ulega obniżeniu do kwoty 386,46 zł.

Przykład 2

W sierpniu 2005 r. wniosek o rentę socjalną zgłosił Tadeusz N. Pan Tadeusz pobiera rentę rodzinną dla jednej osoby ustaloną w wysokości 987,89 zł oraz świadczenie o charakterze renty rodzinnej z instytucji zagranicznej, którego wysokość po przeliczeniu z waluty obcej na złote wynosi 800 zł. W związku z tym, suma kwot polskiej renty rodzinnej i świadczenia o charakterze renty rodzinnej z instytucji zagranicznej wynosi 1787,89 zł – renta socjalna nie przysługuje. Suma tych świadczeń przekracza bowiem 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, tj. 1125,16 zł.

Przykład 3

W wrześniu 2005 r. wniosek o rentę socjalną zgłosił Marian K., pobierający świadczenie o charakterze renty rodzinnej z instytucji zagranicznej, którego wysokość po przeliczeniu z waluty obcej na złote wynosi 769,80 zł. W związku z tym należy ustalić wysokość tego świadczenia oraz renty socjalnej (472,57 zł) nie może przekraczać kwoty 1125,16 zł (200% najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy), wysokość renty socjalnej ulega obniżeniu do kwoty 355,36 zł.

W celu ustalenia prawa do renty socjalnej oraz obliczenia jej wysokości organ rentowy oblicza kwotę stanowiącą równowartość w złotych świadczenia o charakterze renty rodzinnej z instytucji zagranicznej, przyjmując – w przypadku państw niebędących członkami Unii Europejskiej – średni kurs wymiany waluty obcej w złotych Narodowego Banku Polskiego z dnia otrzymania przez ZUS informacji o wysokości tego świadczenia, a w przypadku przekazywania świadczeń zagranicznych za pośrednictwem ZUS – z daty wpływu do ZUS wykazu płatniczego.

DODATKI

PRZYŚLUGUJĄCE DO RENTY SOCJALNEJ

Jeżeli osoba uprawniona do renty socjalnej spełni – określone w odrębnych przepisach – warunki wymagane do przyznania dodatków, dodatki te będą wypłacane wraz z rentą socjalną.

Do renty socjalnej przysługują następujące **dodatki**:

- **komatancki** – przyznawany kombatantom i innym osobom uprawnionym na podstawie ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz.U. z 2002 r. nr 42, poz. 371 z późn. zm.),

- **za tajne nauczanie** – przyznawany jest tym, którzy w czasie wojny prowadzili tajne nauczanie lub przed dniem 1 września 1939 r. nauczali w języku polskim w szkołach na terenie III Rzeszy oraz byłego Wolnego Miasta Gdańska. Dodatek ten przysługuje na podstawie ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2003 r. nr 118, poz. 1112 z późn. zm.).

Ponadto przysługują następujące **wiadczenia pieniężne**:

- **wiadczenie pieniężne dla byłych ołnierzy-górników** – przyznawane na podstawie ustawy z dnia 2 września 1994 r. o wiadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących ołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach i zakładach wydobywania rud uranu (Dz.U. z 2001 r. nr 60, poz. 622 z późn. zm.). Wiadczenie to jest przyznawane i wypłacane przez organy rentowe na podstawie za wiadczenia organu wojskowego (wojskowego komendanta uzupełnień właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby zainteresowanej), potwierdzającego rodzaj i okres wykonywania przymusowego zatrudnienia w ramach

zastępstwa by wojskowej i przysługuje za każdy pełny miesiąc tego zatrudnienia, maksymalnie za 20 miesięcy,

- świadczenie pieniężne – przysługujące na podstawie ustawy z dnia 31 maja 1996 r. o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej przez III Rzeszę i ZSRR (Dz.U. nr 87, poz. 395 z późn. zm.). świadczenie to przysługuje za każdy miesiąc trwania pracy (w przypadku deportacji wymagany jest co najmniej 6 miesięczny okres), najdłużej za 20 miesięcy pracy przymusowej. świadczenie pieniężne przysługuje osobie, która nie ma ustalonego prawa do dodatku kombatanckiego lub świadczenia w wysokości dodatku kombatanckiego oraz dodatku za tajne nauczanie. W razie zbiegu tego świadczenia ze świadczeniem pieniężnym dla byłych żołnierzy-górników, przysługuje jedno z tych świadczeń, w zależności od tego, co jest korzystniejsze lub od wyboru uprawnionego. świadczenie pieniężne dla osób deportowanych przyznawane jest decyzją Kierownika Urzędu do spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, a wypłacane przez organy rentowe, a także:

- dodatek kompensacyjny w wysokości 15% dodatku kombatanckiego – przysługujący kombatantom oraz innym osobom uprawnionym na podstawie ustawy z 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego,

- ryczałt energetyczny – z tytułu opłat za energię elektryczną, gazową i ciepłą, przysługujący kombatantom oraz innym osobom uprawnionym na podstawie ustawy z 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego albo na podstawie ustawy z 2 września 1994 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępstwa by wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach i zakładach wydobywania rud uranu.

WALORYZACJA RENTY SOCJALNEJ

Zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy o rencie socjalnej, renta ta podlega waloryzacji na zasadach i w trybie określonym dla emerytur i rent z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zasady i tryb waloryzacji tych świadczeń określone są w ustawie emerytalnej.

Zgodnie z art. 88 ust. 1 ustawy emerytalnej, okresowa waloryzacja jest przeprowadzana tylko w latach kalendarzowych przypadających po takich latach, w których wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych w okresie od roku kalendarzowego, w którym była przeprowadzona ostatnio waloryzacja, wynosi co najmniej 105,0%. Renta socjalna podlega okresowej waloryzacji od 1 marca roku kalendarzowego następującego po roku kalendarzowym, w którym wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych w okresie od roku kalendarzowego, w którym była przeprowadzona ostatnio waloryzacja, wyniesie co najmniej 105,0%, jednak nie rzadziej niż co 3 lata.

Pierwsza waloryzacja według tej formuły zostanie dokonana po roku kalendarzowym, w którym wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem w stosunku do roku 2003 wyniesie co najmniej 105,0%.

Wskaźnik waloryzacji ma być równy co najmniej wskaźnikowi cen towarów i usług konsumpcyjnych w okresie od roku kalendarzowego, w którym przeprowadzono ostatnią waloryzację, do roku poprzedzającego termin waloryzacji, z uwzględnieniem realnego wzrostu przeciętnego wynagrodzenia.

Przewiduje się zatem możliwość zwiększenia wskaźnika waloryzacji ponad wskaźnik cen, o którym mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Zwiększenie wskaźnika waloryzacji ponad wskaźnik cen będzie przedmiotem negocjacji w ramach Trójstronnej Komisji do spraw Spo-

łeczno-Gospodarczych. Rada Ministrów przekazuje w tym celu Komisji Trójstronnej propozycję zwłaskżenia wskaźnika waloryzacji w terminie do dnia 31 października roku poprzedzającego waloryzację.

Jeżeli w terminie 14 dni od dnia przekazania przez Radę Ministrów propozycji zwłaskżenia wskaźnika waloryzacji Komisja uzgodni zwłaskżenie tego wskaźnika ponad wskaźnik cen, zwłaskżenie wskaźnika podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym „Monitor Polski” w drodze komunikatu ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

W przypadku jednak gdy Komisja Trójstronna nie uzgodni stawiska w terminie 7 dni od zakończenia negocjacji w Komisji, zostanie ogłoszone zwłaskżenie wskaźnika w wersji zaproponowanej przez Radę Ministrów. Następuje to w drodze rozporządzenia Rady Ministrów.

Waloryzacji podlegają wszystkie renty, przyznane do ostatniego dnia lutego (włącznie) roku, w którym przeprowadzana jest ta waloryzacja.

Za świadczenia przyznane do ostatniego dnia lutego danego roku uważa się renty przyznane na wniosek zgłoszony najpóźniej w tym dniu, jeżeli wszystkie warunki wymagane do przyznania świadczenia zostały spełnione do tej daty.

Podwyższeniu w ramach waloryzacji podlegają dodatki wypłacane obok renty, przysługujące na podstawie ustawy emerytalnej oraz ustaw odrębnych.

Waloryzacji renty socjalnej dokonuje się poprzez podwyższenie kwoty tej renty do kwoty 84% zwaloryzowanej najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. W przypadku gdy renta socjalna zbiega się z rentą rodzinną, waloryzacji dokonuje się poprzez pomnożenie kwoty tej renty przez wskaźnik waloryzacji. W takiej jednak sytuacji organ rentowy musi zbadać, czy został zachowany warunek, że suma zwaloryzowanej renty rodzinnej i zwaloryzowanej renty socjalnej nie przekracza 200% zwaloryzowanej najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy.

Waloryzacja przeprowadzana jest przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z urzędu i obejmuje wszystkie wypłacane świadczenia. Jeżeli wypłata renty była wstrzymana (np. w związku z osiągnięciem przychodu przekraczającego 30% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia), świadczenie to zostanie zwaloryzowane z chwilę podjęcia wypłaty.

Przy ustalaniu kwoty świadczenia podlegającego waloryzacji, przyjmuje się rentę w pełnej wysokości, tj. przed pomniejszeniem świadczenia np. o zaliczki na podatek dochodowy.

PRZYZNAWANIE I WYPŁATA RENTY SOCJALNEJ

1. Powstanie prawa do renty socjalnej

Przy ustalaniu daty powstania prawa do renty socjalnej stosuje się regulacje wynikające z art. 100 ustawy emerytalnej. Zgodnie z art. 100 ust. 1 tej ustawy prawo do świadczenia powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa.

W myśl art. 100 ust. 2 tej ustawy, ubezpieczony, który pobiera zasiłek chorobowy, świadczenie rehabilitacyjne lub wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy, prawo do renty socjalnej nabędzie z chwilą zaprzestania pobierania tego zasiłku, świadczenia lub wynagrodzenia.

Przykład

Wniosek o rentę socjalną zainteresowana zgłosiła w dniu 19 września 2005 r. W dniu złożenia wniosku o rentę pobierała zasiłek chorobowy. Spełnia określone ustawą o rencie socjalnej warunki do przyznania tej renty. Prawo do renty socjalnej ZUS przyzna po wyczerpaniu albo zaprzestaniu pobierania zasiłku chorobowego.

W decyzji przyznającej świadczenie organ rentowy ustala, że prawo do renty socjalnej przysługuje nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o to świadczenie, nawet jeżeli wymagane warunki zostały spełnione w okresie wcześniejszym.

Przykład

Wniosek o rentę socjalną został zgłoszony 14 lipca 2005 r. Warunki wymagane do świadczenia zostały spełnione w marcu 2005 r. Wniosekodawca nie przebywał na zasiłku chorobowym. Renta socjalna zo-

stanie przyznana od lipca 2005 r., a w i c od miesi ca, w którym został zgłoszony stosowny wniosek

2. Zasady przyznawania i wypłaty renty socjalnej

W art. 15 ustawy o rencie socjalnej wskazano, e w sprawach nieuregulowanych w tej ustawie stosuje si odpowiednio m.in. przepis art. 129 ust. 1, art. 130 ust. 1, 2 i 3 pkt 1, art. 133-135 oraz art. 137 ustawy emerytalnej. Natomiast art. 12 ustawy o rencie socjalnej zawiera regulacj dotycz c wstrzymania wypłaty renty socjalnej przez organ emerytalno-rentowy (Kas Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Wojskowe Biuro Emerytalne, Zakład Emerytalno-Rentowy MSWiA, Biuro Emerytalne Słu b Wi ziennych).

Ustawa emerytalna zawiera generaln zasad , w my l której wiadczenia wypłaca si od dnia powstania prawa do tych wiadcze (tj. od spełnienia wszystkich wymaganych warunków), nie wcze niej jednak ni od miesi ca, w którym zgłoszono wniosek (art. 129 ust. 1 ustawy).

Decyzj w sprawie renty socjalnej wydaje i wiadczenie to wypłaca wła ciwa jednostka organizacyjna ZUS. Je eli jednak osoba ubiegaj - ca si o rent socjaln jest uprawniona do renty rodzinnej, przyznanej i wypłacanej przez inny organ emerytalno-rentowy (np. Wojskowe Biuro Emerytalne, Kas Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego), ZUS ustala, czy osoba ta spełnia warunki do renty socjalnej, wydaje decyzj ustalaj c to prawo (w trzech egzemplarzach) oraz jej wysoko , a jeden egzemplarz tej decyzji przekazuje organowi emerytalno-rentowemu, wypłacaj cemu rent rodzinny . Ustalenia prawa do zbiegu renty socjalnej i renty rodzinnej dokonuje organ emerytalno-rentowy, zgodnie z art. 12 ust. 3 ustawy o rencie socjalnej. Je eli jednak wysoko renty rodzinnej przekracza 200% kwoty najni szej renty z tytułu całkowitej niezdolno ci do pracy, organ ten odmawia wypłaty renty lub wstrzymuje jej wypłat . Organ emerytalno-rentowy wypłacaj cy rent socjaln jest zobowi zany do wydania decyzji o wstrzymaniu wypłaty tej renty, je eli zachodz okoliczno ci powoduj ce zawieszenie prawa do renty socjalnej lub wstrzymanie jej wypłaty, np. w przypadku zmiany liczby osób uprawnionych do renty rodzinnej, skutkuj cej zmian wysoko ci renty rodzinnej albo w przypadku tymczasowego aresztowania, odbywania kary pozbawienia wolno ci w czasie pobierania renty socjalnej.

W sytuacji gdy renta socjalna jest wypłacana przez organ emerytalno-rentowy w zbiegu z rentą rodzinną, a ZUS przyzna prawo do renty rodzinnej dla tej osoby, ZUS jest zobowiązany do powiadomienia organu emerytalno-rentowego o przyznaniu takiej renty i jej wysokości. Jednocześnie nie ZUS zwraca się do zainteresowanej osoby z prośbą o dokonanie wyboru renty rodzinnej, którą chciałaby pobierać, informując osobę o skutkach dokonania wyboru w przypadku, gdy wysokość renty rodzinnej przekracza 200% najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. Jeżeli zainteresowany powiadomi ZUS o tym, że chce pobierać rentę rodzinną, a jej wysokość przekracza 200% najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, informację o tym ZUS przekazuje do organu emerytalno-rentowego. Następuje wówczas utrata prawa do renty socjalnej.

W przypadku gdy organ emerytalno-rentowy przyzna rentę rodzinną osobie, która ma wypłacaną rentę socjalną przez jednostkę ZUS, organ ten jest zobowiązany do powiadomienia ZUS o tym fakcie. ZUS wstrzymuje wypłatę renty socjalnej, a do organu emerytalno-rentowego przekazuje uwierzytelnioną kopię decyzji ustalającej prawo do renty socjalnej, ostateczną decyzję w sprawie renty socjalnej, a także informuje o dacie wstrzymania wypłaty renty socjalnej. Taki sam tryb postępowania stosuje się w przypadku, gdy o przyznaniu prawa do renty rodzinnej przez organ emerytalno-rentowy powiadomi osoba pobierająca rentę socjalną lub jej przedstawiciel ustawowy.

Uprawnienia do wiadczenia oraz jego wysokość organ rentowy ustala w decyzji przyznającej rentę socjalną. Decyzją, przyznając wiadczenie po raz pierwszy, organ rentowy zobowiązany jest wydać w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. W przypadku gdy zainteresowany odwołał się od tej decyzji, za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności uważa się dzień wpływu do organu rentowego prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, ustalającego prawo do renty lub jej wysokość. W tym samym terminie organ rentowy ma obowiązek podjąć wypłatę wiadczenia, chyba że z odwołania wnioskodawcy wynika, iż osiada przychód w wysokości powodującej zawieszenie prawa do renty.

Jeżeli na podstawie zebranych środków dowodowych nie jest możliwe ustalenie prawa do renty, za datę wyjaśnienia ostatniej okoliczności uważa się datę rozpoczęcia dodatkowego terminu wyznaczonego przez organ rentowy do przedstawienia niezbędnych dowodów albo datę przedstawienia tych dowodów, jeżeli zostały przedłożone przed upływem dodatkowego terminu.

Rent socjaln wypłaca si w terminach płatno ci ustalonych przez ZUS i wskazanych w decyzji o przyznaniu renty. Je eli osoba uprawniona do renty socjalnej pobiera rent rodzin przyznan przez ZUS, renta socjalna b dzie wypłacana w terminie płatno ci renty rodzinnej. Tak e organ emerytalno-rentowy w decyzji ustalaj cej wysoko renty socjalnej wypłacanej w zbiegu z rent rodzin wska e termin płatno ci, w jakim b dzie wypłacał l czne wiadczenie.

wiadczenia wypłaca si osobom uprawnionym lub osobom sprawuj cym nad nimi opiek prawn za po rednictwem osób prawnych prowadz cych działalno w zakresie dor czania wiadcze (poczta) albo – na wniosek tej osoby – na jej rachunek w banku lub w spółdzielczej kasie oszcz dno ciowo-kredytowej. Osoba sprawuj ca opiek prawn nad rencist uprawnionym do renty socjalnej nie otrzyma wiadczenia nale nego uprawnionemu, je eli osoba ta odbywa kar pozbawienia wolno ci, kar aresztu wojskowego albo kar aresztu za wykroczenie lub jest tymczasowo aresztowana.

Zgodnie z art. 114 ustawy emerytalnej – prawo do renty socjalnej oraz jej wysoko ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urz du, je eli po uprawomocnieniu si decyzji w sprawie renty zostan przedlo one nowe dowody lub ujawniono okoliczno ci istniej ce przed wydaniem decyzji, które maj wpływ na prawo do renty lub jej wysoko albo oka e si , e przedlo one dowody nie dawały podstaw do ustalenia prawa do renty albo jej wysoko ci.

Je eli prawo do renty lub jej wysoko ustalono orzeczeniem organu odwoławczego, organ rentowy na podstawie nowo ujawnianych dowodów lub okoliczno ci:

- 1) wydaje we własnym zakresie decyzj przyznaj c prawo do renty lub podwy szaj c jej wysoko ,
- 2) wyst puje do organu odwoławczego z wnioskiem o wznowienie post powania przed tym organem,
- 3) wstrzymuje wypłat wiadczenia w cało ci lub cz ci, je eli rencista korzystał ze wiadcze na podstawie nieprawdziwych dokumentów lub zezna albo w innych wypadkach złej woli.

W my l z art. 133 ustawy emerytalnej, w razie ponownego ustalenia przez organ rentowy prawa do wiadcze lub ich wysoko ci, przyznane lub podwy szone wiadczenia wypłaca si , poczynaj c od miesi ca, w którym powstało prawo do tych wiadcze lub do ich podwy szenia, jednak nie wcze niej ni :

- od miesi ca, w którym zgłoszono wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy lub wydano decyzj z urz du,

- za okres 3 lat poprzedzających cych miesięcy, w którym zgłoszono wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy lub wydano decyzję z urzdu – jeżeli odmowa lub przyznanie świadczenia były następstwem błędów organu rentowego lub odwoławczego.

Przykład

Organ rentowy wypłaca od grudnia 2004 r. rentę socjalną w pełnej wysokości w zbiegu z rentą rodzinną. Wysokość renty socjalnej została ustalona w kwocie ryczałtowej, tj. kwocie 472,57 zł. W wyniku weryfikacji akt rentowych w lipcu 2005 r. stwierdzono, że – wskutek błędów organu rentowego – renta rodzinna była ustalona w wysokości najniższej renty, zamiast w kwocie 650 zł. Organ rentowy ustalił prawidłową wysokość renty rodzinnej, a co za tym idzie – świadczenia zbiegowego i należne z tego tytułu wyrównanie wraz z należnymi odsetkami przekazał zainteresowanemu. Wyrównanie dotyczyło okresu od 1 grudnia 2004 r. do miesiąca poprzedzającego miesiąc ustalenia zbiegu świadczeń w prawidłowej wysokości.

Jeżeli ponowne ustalenie prawa do świadczenia lub jego wysokości nastąpiło wskutek wznowienia postępowania przed organami odwoławczymi albo wskutek kasacji, za miesiąc zgłoszenia wniosku przyjmuje się miesiąc wniesienia wniosku o wznowienie postępowania lub o kasację, a terminy wyżej wskazane stosuje się odpowiednio.

Wypłatę renty socjalnej wstrzymuje się, jeżeli:

- powstanę okoliczności uzasadniające zawieszenie prawa do świadczenia lub ustanie tego prawa,
- osoba pobierająca rentę socjalną, mimo pouczenia lub nadania organu rentowego, nie przedłoży dowodów stwierdzających dalsze istnienie prawa do świadczenia,
- osoba uprawniona do świadczenia nie poddała się badaniu lekarskiemu lub psychologicznemu bez uzasadnionych przyczyn, mimo wezwania organu rentowego,
- okazało się, że prawo do świadczenia nie istniało,
- świadczenie nie może być doręczone z przyczyn niezależnych od organu rentowego.

W ostatnim przypadku wstrzymanie wypłaty renty następuje począwszy od miesiąca, za który przysługiwało niedoręczone świadczenie. W pozostałych przypadkach wstrzymanie wypłaty renty następuje od miesiąca, w którym organ rentowy wydał decyzję o wstrzymaniu

wypłaty albo od następnego miesiąca, jeżeli wcześniej wstrzymanie wypłaty nie było możliwe.

W razie ustania przyczyny, powodującej wstrzymanie wypłaty renty socjalnej, organ rentowy wznowia wypłatę od miesiąca, w którym ta przyczyna ustała, jednak nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o wznowienie wypłaty lub wydano z urzędu decyzję o jej wznowieniu.

Inaczej uregulowana jest sytuacja dotycząca wznowiania świadczeń wstrzymanych z powodu niemożności ich doręczenia z przyczyn niezależnych od organu rentowego. W takim przypadku wznowienie wypłaty renty socjalnej następuje od miesiąca, w którym ją wstrzymano, jednak za okres nie dłuższy niż 3 lata poprzedzające bezpośrednio miesiąc, w którym zgłoszono wniosek o wznowienie wypłaty.

Jeżeli wstrzymanie wypłaty renty socjalnej piło skutek blędny organu rentowego, wypłatę wznowia się, począwszy od miesiąca, w którym ją wstrzymano, jednak za okres nie dłuższy niż 3 lata poprzedzające bezpośrednio miesiąc, w którym zgłoszono wniosek o wznowienie wypłaty lub wydano, z urzędu, decyzję o jej wznowieniu.

3 Ustanie prawa do renty socjalnej

Prawo do renty socjalnej ustaje:

- gdy ustanie którykolwiek z warunków wymaganych do uzyskania tego prawa,

- ze śmierci osoby uprawnionej.

Okolicznościami powodującymi ustanie prawa do tej renty są:

- ustalenie prawa do emerytury, uposażenia w stanie spoczynku, renty z tytułu niezdolności do pracy, renty inwalidzkiej, renty strukturalnej, świadczenia lub zasiłku przedemerytalnego lub pobieranie świadczenia o charakterze rentowym z instytucji zagranicznych,

- ustanie całkowitej niezdolności do pracy,

- nabycie nieruchomości rolnej o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 5 ha przeliczeniowych,

- osadzenie w areszcie wskutek tymczasowego aresztowania lub w zakładzie karnym w celu odbycia kary pozbawienia wolności,

- pobieranie renty rodzinnej (lub jej części w przypadku renty rodzinnej wieloosobowej) w wysokości przekraczającej 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy.

Prawo do renty socjalnej okresowej ustaje z upływem okresu, na jaki wiadczenie to przyznano. Wstrzymanie wypłaty renty socjalnej okresowej następuje od miesiąca przypadającego po miesiącu, w którym ustąpiło prawo do renty ustalonej wskutek okresowej niezdolności do pracy (odpowiednio wskutek okresowej niepełnosprawności lub okresowego inwalidztwa). W takich przypadkach nie jest wydawana decyzja wstrzymująca wypłatę renty.

Jeżeli prawo do renty socjalnej okresowej ustąpiło w związku z upływem okresu, na jaki renta ta została przyznana, prawo do tej renty może być przywrócone, jeżeli całkowita niezdolność do pracy lub całkowita niezdolność do pracy i niezdolność do samodzielnej egzystencji powstaną ponownie w ciągu 18 miesięcy od ustania prawa do renty (wstrzymania wypłaty).

PRZYCHÓD RENCISTY A PRAWO DO RENTY SOCJALNEJ

Prawo do renty socjalnej podlega zawieszeniu w przypadku, gdy osoba uprawniona osiągnęła przychód, z jednego lub kilku wymienionych niżej tytułów, w łącznej kwocie przekraczającej 30% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy ostatnio ogłoszonego przez prezesa GUS dla celów emerytalnych. Prawo do renty socjalnej zawieszają się za miesiąc, w którym uzyskany został przychód. Oznacza to, że odmiennie niż ma to miejsce w przypadku rozliczania emerytur i rent, które podlegają zawieszeniu na podstawie przepisów ustawy emerytalnej, renta socjalna rozliczana jest na bieżąco.

■ Prawo do renty socjalnej ulega **zawieszeniu** w przypadku osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, a w szczególności z tytułu:

- pracy wykonywanej w ramach stosunku pracy,
- pracy nakładczej,
- pracy wykonywanej na podstawie umowy zlecenia i umowy agencyjnej oraz współpracy przy wykonywaniu jednej z tych umów,
- wykonywania pracy w ramach umowy o świadczenie usług (inne niż umowa zlecenia lub agencyjna), do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia oraz współpracy przy wykonywaniu tej umowy,
- wykonywania pracy na podstawie:
  - umowy zlecenia,
  - umowy agencyjnej,
  - innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego stosuje się przepisy o zleceniu,
  - umowy o dzieło,

je eli umow tak uprawniony do renty socjalnej zawarł z pracodawc , z którym pozostaje w stosunku pracy lub je eli w ramach takiej umowy (zawartej z innym podmiotem) wykonuje prac na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy,

- prowadzenia pozarolniczej działalno ci oraz współpracy przy jej wykonywaniu,

- wykonywania pracy w rolniczej spółdzielni produkcyjnej lub spółdzielni kółek rolniczych,

- odpłatnego wiadczenia pracy, na podstawie skierowania do pracy, w czasie kary pozbawienia wolno ci lub tymczasowego aresztowania (o ile przysługuje renta w wysoko ci 50% renty socjalnej) oraz

- pobierania stypendium sportowego.

Przychodem s tak e kwoty pobranych zasiłków: chorobowego, macierzy skiego i opieku czego oraz wynagrodzenia za czas niezdolno ci do pracy, a tak e kwoty wiadczenia rehabilitacyjnego i wyrównawczego, zasiłku wyrównawczego i dodatku wyrównawczego.

Dla ustalenia, czy osi gany przychód wpływa na zawieszenie prawa do renty socjalnej, nie ma znaczenia to, czy osoba uprawniona opłaca składki na ubezpieczenia społeczne, czy te jest zwolniona z tego obowi zku z uwagi na podleganie obowi zkowi ubezpieczenia społecznego z innego tytułu. Informacja ma szczególne znaczenie z uwagi na fakt, e osoba osi gaj ca przychód z dwóch (lub wi cej tytułów) rozliczana jest z l cnej kwoty przychodu.

Przykład

30-letnia osoba uprawniona do renty socjalnej podj ła zatrudnienie w ramach stosunku pracy z wynagrodzeniem 350 zł. W czasie wakacji podj ła dodatkowo prac w ramach umowy zlecenia z wynagrodzeniem 200 zł. Z uwagi na to, e wyst puje zbieg tytułów ubezpiecze , obowi zkiem ubezpieczenia społecznego obj ta jest działalno z tytułu zatrudnienia ze stosunku pracy. Ubezpieczenie z tytułu umowy zlecenia jest dobrowolne. Jednak e przy ustalaniu wysoko ci przychodu przyjmuje si przychód uzyskiwany zarówno z tytułu stosunku pracy, jak te i umowy zlecenia.

Kolejna, wa na regulacja dotyczy tego, w jaki sposób ustalana jest wysoko przychodu osi ganego przez osob uprawnion do renty z tytułu wykonywania okre lonej działalno ci (tzn. dodatkowej pracy). Przychód ten przyjmowany jest w wysoko ci stanowi cej podstaw wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe,

a w przypadku gdy osoba uprawniona nie jest zobowiązana do opłacania składek – przychód przyjmuje się w takiej wysokości, w jakiej zostałby ustalony dla opłacania składek, gdyby osoba uprawniona byłaby zobowiązana do opłacania obowiązkowych składek na ubezpieczenia społeczne.

■ W przypadku gdy osoba uprawniona do renty socjalnej prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą – prawo do tej renty podlega zawieszeniu. Zgodnie bowiem z art. 10 ust. 3 ustawy o rencie socjalnej, za przychód uzyskiwany z tytułu wykonywania tej działalności uważa się przychód stanowiący podstawę wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne.

Nie ma natomiast podstaw prawnych do przyjęcia, że przychodem wpływającym na zawieszenie renty socjalnej jest – w tym przypadku – przychód stanowiący podstawę do ustalenia podatku dochodowego. Nie należy także utożsamiać podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z podstawą wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Przykład

Osoba uprawniona do renty socjalnej i prowadziła pozarolniczą działalność gospodarczą osiąga przychód, który wykazuje do urzędu skarbowego, w wysokości około 300 zł miesięcznie. Nie jest to jednak ta kwota, którą powinna wykazać do ZUS. Za przychód tej osoby uważa się bowiem kwotę stanowiącą podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne.

■ Na zawieszenie prawa do renty socjalnej wpływa także przychód zaliczony do ról dochodów podlegających opodatkowaniu na zasadach określonych w art. 27 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2000 r. nr 14, poz. 176 z późn. zm.).

Odmiennie niż w tym miejscu w przypadku zawieszalności przewidzianej w ustawie emerytalnej, na zawieszenie renty socjalnej wpływają także przychody osiągnięte z tytułu wykonywania umowy zlecenia przez uczniów szkół ponadpodstawowych i studentów, którzy nie ukończyli 26 roku życia oraz honoraria z tytułu działalności artystycznej lub twórczej. Nie są one wprowadzane przychodami osiąganymi z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, jednak podlegają opodatkowaniu na zasadach określonych we wskazanej wyżej ustawie o podatku dochodowym.

Przy ustalaniu przychodu podlegaj ącego opodatkowaniu na podstawie ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, uwzgl ędnia się wyłącznie przychód opodatkowany według skali podatkowej wskazanej w art. 27 tej ustawy. Oznacza to, że przy ustalaniu przychodu wpływaj ącego na zawieszenie prawa do renty socjalnej nie uwzgl ędnia się przychodów określonych w art. 28-30 ustawy podatkowej. Przykładowo s ą to przychody uzyskane z tytułu praw autorskich lub pokrewnych, z praw do projektów wynalazczych, z odsetek od pożyczek, z tytułu wygranych w konkursach i grach losowych itd.

■ Renta socjalna ulega tak ież zawieszeniu w przypadku osiągnięcia przychodu z tytułu umowy najmu, podnajmu, dzierżawy, poddzierżawy lub innych umów o podobnym charakterze, opodatkowanych na podstawie przepisów o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne.

Osoba pobieraj ąca rentę socjalną lub jej przedstawiciel ustawowy (opiekun prawny lub kurator) są obowiązani niezwłocznie powiadomić Zakład Ubezpieczeń Społecznych o osiągnięciu przychodu w kwocie powoduj ącej zawieszenie prawa do tej renty. Powiadomienie to następuje w formie pisemnego oświadczenia, a jeżeli od osiągnięcia przychodu odprowadzane są składki na ubezpieczenia społeczne, uprawniony zobowiązany jest do przedłożenia za oświadczenia wystawionego przez płatnika składek. Brak oświadczenia (za oświadczenia) oznacza, że organ wypłacaj ący rentę socjalną (ZUS lub inny organ emerytalno-rentowy) nie został powiadomiony o osiągnięciu przychodu i wywołuje skutki prawne w postaci możliwości dochodzenia zwrotu nienależnych świadczeń za okres 3 lat.

Art. 10 ust. 8 ustawy o rencie socjalnej upoważnia organ rentowy do zwrócenia się do urzędu skarbowego o przekazanie informacji o wysokości przychodów objętych podatkiem dochodowym od osób fizycznych lub zryczałtowanym podatkiem dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne. Ze wskazanego upoważnienia organ rentowy może skorzystać w każdym czasie i w odniesieniu do każdej osoby uprawnionej do renty socjalnej, np. w przypadku gdy z okoliczności sprawy wynika, że osoba uprawniona do świadczenia renty przychody wpływaj ące na zawieszenie prawa do renty i nie powiadomiła Zakładu o tym fakcie.

Zakład jest również upoważniony do wystąpienia do urzędu skarbowego w celu uzyskania informacji, czy osoba pobieraj ąca rentę socjalną prowadzi działalność opodatkowaną kartą podatkową.

Uzyskanie takiej informacji pozwoli na zweryfikowanie o wiadczenia zło onego przez uprawnionego w zakresie nieosiągania przychodu z tytułu wykonywania pozarolniczej działalności.

W przypadku uzyskania informacji o opłacaniu podatku w formie karty podatkowej organ rentowy ustala, czy działalność stanowi tytuł do opłacania podatku w formie karty podatkowej podlega – z mocy ustawy systemowej – obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym.

W przypadku ustalenia działalności opodatkowana zryczałtowanym podatkiem dochodowym w formie karty podatkowej jest pozarolniczą działalnością wskazaną w przepisach ustawy systemowej, organ rentowy wydaje decyzję ustalając kwoty należne nie pobranych świadczeń za cały okres, w którym działalność ta była wykonywana przez osobę uprawnioną do renty socjalnej, nie dłużej jednak niż za okres 3 lat poprzedzających miesiąc wydania decyzji (art. 138 ust. 4 ustawy emerytalnej) i nie wcześniej niż od 1 października 2003 r. W takim bowiem przypadku – zgodnie z art. 10 ust. 3 ustawy o rencie socjalnej – uważa się, że przychód został osiągnięty w wysokości stanowiącej podstawę wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne.

Jak wcześniej wspomniano, prawo do renty socjalnej podlega zawieszeniu w przypadku, gdy osoba uprawniona osiągnęła przychód, z jednego lub kilku wymienionych wyżej tytułów, w łącznej kwocie przekraczającej 30% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Od 1 grudnia 2005 r. kwota ta wynosi 704,20 zł. Uzyskany w danym miesiącu przychód przekraczający tę kwotę powoduje zawieszenie świadczenia za miesiąc, w którym uzyskany został przychód.

W sytuacji gdy organ rentowy wypłacił rentę socjalną za miesiąc, w którym został uzyskany przychód przekraczający 30% przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego, świadczenie wypłacone za ten miesiąc jest świadczeniem należnym i podlega zwrotowi.

Przykład

Osoba uprawniona do renty socjalnej zawarła umowę zlecenia na 2 miesiące, tj. od 1 kwietnia do 31 maja 2005 r. Wynagrodzenie z tytułu wykonywanej umowy zlecenia w wysokości 2500 zł uzyskała w maju 2005 r. Powiadomiła ZUS o uzyskanym przychodzie w czerwcu 2005 r. ZUS dokonał ustaleń, i za miesiąc maj 2005 r. renta nie przysługiwała, ponieważ przychód przekroczył 30% przeciętnego wynagrodzenia. Kwota renty socjalnej wypłaconej za maj 2005 r. stanowi należne nie pobrane świadczenie i podlega zwrotowi.

OBOWIĄZKI OSÓB UPRAWNIONYCH DO RENTY SOCJALNEJ ORAZ INNYCH PODMIOTÓW

■ Jak już o tym wspomniano, każda osoba pobierająca rentę socjalną lub jej przedstawiciel ustawowy są obowiązani niezwłocznie powiadomić organ wypłacający tę rentę o osiągnięciu przychodu w kwocie powodującej zawieszenie prawa do renty socjalnej. Powiadomienia dokonuje się w formie pisemnego oświadczenia. Jeżeli płatnik składek zatrudnia osobę mającą ustalone prawo do renty socjalnej i jest zobowiązany do odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne, osoba pobierająca rentę socjalną jest obowiązana do przedstawienia za oświadczenia określonego kwotu przychodu.

■ Na danie organu rentowego osoba uprawniona do renty socjalnej zobowiązana jest potwierdzić własnym czynnym podpisem istnienie dalszego prawa do pobierania oświadczenia. W razie zaistnienia okoliczności utrudniających lub uniemożliwiających złożenie tego podpisu, istnienie dalszego prawa do pobierania oświadczenia – własnym czynnym podpisem – potwierdza faktyczny opiekun rencisty.

■ Kolejnym obowiązkiem osoby pobierającej rentę socjalną lub starającej się o jej przyznanie jest powiadomienie jednostki organizacyjnej ZUS, przyjmującej wnioski lub wypłacającej oświadczenie, o posiadaniu uprawnień do renty rodzinnej, w szczególności, gdy renta ta jest wypłacana przez inny organ. Jednocześnie nie osoba uprawniona zobowiązana jest do poinformowania organu emerytalno-rentowego, wypłacającego rentę rodzinną, o posiadaniu uprawnień do renty socjalnej.

■ Jeżeli osoba pobierająca rentę socjalną zostanie właścicielem lub posiadaczem (samoistnym lub zależnym) albo współwłaścicielem nieruchomości rolnej w rozumieniu Kodeksu cywilnego, zobowiązana

jest powiadomi organ rentowy wypłacaj cy to wiadczenie, doł cza- j c do pisma za wiadczenie wła ciwego organu jednostki samorz du terytorialnego stwierdzaj ce powierzchni u ytków rolnych tej nieru- chomo ci w hektarach przeliczeniowych, a gdy jest współwła cicielem – swój procentowy udział w tej nieruchomości wyra ony w hektarach przeliczeniowych.

■ Gdy osoba maj ca ustalone prawo do renty socjalnej została tymczasowo aresztowana lub odbywa kar pozbawienia wolno ci, wówczas rencista i dyrektor aresztu ledczego lub zakładu karnego s zobowi zani do powiadomienia na pi mie wła ciwy organ emerytal- no-rentowy. Wymienione podmioty podaj dat osadzenia w areszcie lub dat rozpocz cia odbywania kary pozbawienia wolno ci.

W przypadku gdy osoba maj ca ustalone prawo do renty socjalnej, osadzona w areszcie tymczasowym lub odbywaj ca kar pozbawienia wolno ci, b dzie ubiegala si o wypłat 50% renty socjalnej, dyrektor aresztu lub zakładu karnego potwierdza dane zawarte w cz ci V A pkt 1 i 2 wniosku o rent socjaln (dotycz ce wiadczenia rencisty), i jest tymczasowo aresztowany lub odbywa kar pozbawienia wolno- ci, i dat osadzenia w tymczasowym areszcie lub dat rozpocz cia odbywania kary pozbawienia wolno ci, a tak e adres aresztu – zakła- du karnego.

■ Je li organ rentowy nie zostanie poinformowany, e zaszły oko- liczno ci maj ce wpływ na zawieszenie prawa do renty socjalnej lub jej wysoko i rencista b dzie nadal pobierał nienale ne ju wiad- czenie, wówczas organ rentowy mo e dochodzi zwrotu nienale nych wiadcze za cały okres powstałej nadpłaty – jednak okres ten nie mo e by dłu szy ni trzy lata. Zwraca si równie uwag , i Zakład Ubezpiecze Społecznych i organy emerytalno-rentowe mog dochodzi zwrotu nienale nie pobranej renty socjalnej wył cznie za okres od dnia 1 pa dziernika 2003 r. Za wcze niejszy okres zwrotu nienale nie pobranego wiadczenia powinny dochodzi o rodki pomocy społecznej.

Od kwot nienale nie pobranej renty socjalnej z powodu przekro- czenia dopuszczalnej kwoty nie nalicza si odsetek za zwłok , chyba e nienale ne wiadczenie zostało wypłacone na skutek przekazania przez płatnika lub inny podmiot nieprawdziwych danych, maj cych wpływ na prawo do wiadczenia lub jego wysoko . Wówczas kwot nienale nie pobranego wiadczenia zwraca płatnik składek i w tym wypadku dolicza si odsetki za zwłok .

NIENALE NIE POBRANA RENTA SOCJALNA

W zakresie ustalania zwrotu nienale nie pobranych świadczeń, egzekucji i potrąceń ze świadczeń, ustawa o rencie socjalnej odsyła do przepisów art. 138-144 ustawy emerytalnej.

Osoba, która nienale nie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. Za osobę, która nienale nie pobrała renty socjalnej – oprócz świadczeniobiorcy – uważa się m.in. kuratora i osoby sprawujące opiekę prawną nad osobami uprawnionymi do renty socjalnej czy te inne niż świadczenioborca osoby, które nienale nie pobrały renty socjalnej.

Za nienale nie pobrane świadczenia uważa się :

- świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczenia albo wstrzymanie wypłaty świadczenia w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania,
- świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach wiadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia.

Za nienale nie pobraną rentę socjalną uważa się również rentę socjalną wypłaconą z przyczyn niezależnych od organu rentowego innej osobie niż wskazana w decyzji ustalającej prawo do renty socjalnej czy zmiany jej wysokości. Regulacja ta dotyczy przypadków, w których renta socjalna jest wypłacona domownikowi (współmałonkowi), zamieszkującemu pod adresem zamieszkania osoby uprawnionej do renty socjalnej.

Nienale nie pobranym jest także świadczenie, które zostało przekazane na konto osób zmarłych i przekazanie to nastąpiło wskutek nieposiadania przez organ rentowy informacji o zgonie świadczeniobiorcy.

Je eli wiadczenie zostało nienale nie pobrane przez inn osob ni wiadczeniobiorca, organ rentowy nie jest zobowi zany do udowodnienia, e wiadczeniobiorca był pouczone o braku prawa do pobierania wiadczenia albo udowodnienia wiadomego wprowadzenia w bł d przez osob , która nienale nie pobrała wiadczenie.

Je eli osoba pobieraj ca rent socjaln nie zawiadomiła organu rentowego o zaj ciu okoliczno ci powoduj cych ustanie lub zawieszenie prawa do wiadcze albo wstrzymanie ich wypłaty w cało ci lub w cz ci, organ rentowy dochodzi zwrotu nienale nie pobranych wiadcze .

Organ rentowy nie mo e da zwrotu kwot nienale nie pobranych wiadcze za okres dłu szy ni 12 miesi cy, je eli osoba pobieraj ca wiadczenia zawiadomiła organ rentowy o zaj ciu okoliczno ci powoduj cych ustanie lub zawieszenie prawa do wiadcze albo wstrzymanie wypłaty wiadcze w cało ci lub w cz ci, a mimo to wiadczenia były jej nadal wypłacane, w pozostałych za wypadkach – za okres dłu szy ni 3 lata.

W szczególnie uzasadnionych okoliczno ciach organ rentowy ma mo liwo odst pienia od dania zwrotu kwot nienale nie pobranych wiadcze w cało ci lub w cz ci (w tym odsetek za zwłok), zmniejszenia wysoko ci potr ce lub zawieszenia dokonywania tych potr ce na okres nie dłu szy ni 12 miesi cy.

Ustawa nie okre la, jakie to szczególne okoliczno ci uprawniaj do podj cia decyzji o odst pieniu od dania zwrotu nienale nie pobranych wiadcze . Przyjmuje si , e okoliczno ci te, to m.in.:

- nieposiadanie przez osob zobowi zan do zwrotu majtku, z którego mo na byłoby dochodzi zwrotu nienale nie pobranych wiadcze ,

- ustalenie faktu, i w przypadku zwrotu nienale nie pobranych wiadcze osoba zobowi zana do zwrotu lub osoby pozostaj ce na jej utrzymaniu zostałyby pozbawione niezb dnych rodków utrzymania,

- inne szczególne okoliczno ci o charakterze społeczno-majtkowym (np. mier lub kalectwo członka rodziny osoby zobowi zanej do zwrotu, ci ka choroba własna lub członka rodziny, kradzie mienia, powód lub po ar, dotkni cie skutkami kl sk ywiolowych itp.), powoduj ce szczególne trudno ci w sytuacji materialnej osoby obowi zanej do zwrotu nienale nie pobranych wiadcze ,

- mier osoby zobowi zanej do zwrotu, która nie pozostawiła adnego majtku lub pozostawiła ruchomo ci niepodlegaj ce egzekucji na podstawie odr bnych przepisów, albo je li pozostawiła przedmioty

codziennego użytku domowego, których łączna wartość nie przekracza kwoty stanowiącej trzykrotność przeciętnego wynagrodzenia i jednocześnie nie ma możliwości przeniesienia odpowiedzialności na osoby trzecie,

- brak możliwości ustalenia osoby zobowiązanej do zwrotu.

Zgodnie z art. 138a ustawy emerytalnej, bank i spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa są zobowiązane zwrócić do ZUS kwoty świadczeń przekazane na rachunek w banku lub spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej za miesiąc następujący po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy.

POST POWANIE W SPRAWIE PRYZNANIA RENTY SOCJALNEJ

Post powanie w sprawie przyznania renty socjalnej wszczyna si , zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej, na wniosek osoby ubiegaj cej si o rent socjaln lub jej przedstawiciela ustawowego albo na wniosek innej osoby lub kierownika o rodka pomocy społecznej, działaj cych za zgod osoby ubiegaj cej si o rent socjaln , lub przedstawiciela ustawowego tej osoby. Zgoda musi by wyra ona na pi mie.

1. Wniosek o rent socjaln

Post powanie w sprawie przyznania renty socjalnej rozpoczyna si po zlo eniu wniosku o rent socjaln . Wniosek ten składa si w dowolnej jednostce organizacyjnej ZUS albo za po rednictwem urz du pocztowego. Wła ciw jednostk organizacyjn ZUS do rozpatrzenia wniosku jest jednostka według miejsca zamieszkania. Wrazie niezgodno ci przynale no ci jednostki do miejsca zamieszkania dokumenty przesyłane s do wła ciwej jednostki organizacyjnej ZUS.

Rozporz dzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 26 wrze nia 2003 r. w sprawie przyznawania renty socjalnej (Dz.U. nr 170, poz. 1656) okre la m.in. szczegółowy tryb post powania w sprawach o przyznanie renty socjalnej, wzór wniosku o przyznanie renty socjalnej oraz wykaz dokumentów, które nale y doł czy do wniosku.

3. Adres do korespondencji (wpisać, jeżeli adres do korespondencji jest inny niż adres zameldowania na pobyt stały, adres zamieszkania lub adres miejsca pobytu)

Kod pocztowy	Poczta	Gmina-Dzielnica	
Miejscowo	Ulica	Numer domu	Numer lokalu

III. Dyspozycje

1. Rent socjalny proszę przekazywać:

- 1) pod wyżej podanym adresem zameldowania na pobyt stały – zamieszkania/pobytu – do korespondencji*;
- 2) na rachunek w banku – w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej*;

- 3) do rękopreczownika przedstawiciela ustawowego

.....
 (imię i nazwisko oraz adres)

2. Korespondencje proszę przekazywać pod wyżej podanym adresem: zameldowania na pobyt stały – zamieszkania/pobytu – do korespondencji* – do rękopreczownika przedstawiciela ustawowego*

Na podstawie okazanego dokumentu stwierdzam, że to samo .....

..... stwierdza się, że dane zawarte
 (rodzaj dokumentu, seria i numer)

w wniosku w części I i II są zgodne z wpisami dokonanymi w okazanym dokumencie.

.....
 (pieczęć i podpis osoby
 przyjmującej wniosek)

IV. O wiadczenie osoby, której wniosek dotyczy

1. Czy Pan(i) ma ustalone prawo do emerytury – renty z tytułu niezdolności do pracy – renty inwalidzkiej – uposażenia w stanie spoczynku – renty strukturalnej*. Tak – Nie*.

Jeżeli tak – podać nazwę i adres organu, który wydał decyzję (ZUS, KRUS, Zakład Emerytalno-Rentowy MSWiA, Wojskowe Biuro Emerytalne, Biuro Emerytalne Służby Wewnętrznej, właściwa jednostka organizacyjna resortu sprawiedliwości) oraz numer decyzji .....

2. Czy Pan(i) pobiera wiadczenie o charakterze rentowym z instytucji zagranicznych. Tak – Nie*.

Jeżeli tak – podać nazwę i adres organu, który wypłaca to wiadczenie oraz numer decyzji .....

3. Czy Pan(i) ma ustalone przez urząd pracy prawo do zasiłku przedemerytalnego – wiadczenia przedemerytalnego*. Tak – Nie*.

Jeżeli tak – podać rodzaj wiadczenia i adres urzędu pracy .....

4. Czy Pan(i) ma ustalone prawo do renty rodzinnej – uposażenia rodzinnego*. Tak – Nie*.

Jeżeli tak – podać nazwę organu, który ustalił prawo do wiadczenia oraz numer decyzji .....

5. Czy Pan(i) osi ga przychód z tytułu zatrudnienia – słu by – innej pracy zarobkowej – z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej*. Tak – Nie*.

Je li tak – poda z jakiego tytułu osi gany jest przychód oraz wysoko tego przychodu. ....

Je eli Pan(i) osi ga przychód, a składki na ubezpieczenia społeczne odprowadza za Pana (Pani) płatnik składek – nale y doł czy za wiadczenie wystawione przez płatnika składek potwierdzaj ce wysoko osi ganego przychodu.

Uwaga: Za przychód uwa a si tak e kwoty pobieranych zasiłków: chorobowego, macierzy skię i opieku - częgo oraz wynagrodzenia za czas niezdolno ci do pracy, kwoty wiadczenia rehabilitacyjnego i wyrównawczego, zasiłku wyrównawczego i dodatku wyrównawczego.

6. Czy Pan(i) pobiera zasiłek chorobowy, macierzy ski, opieku czy, wynagrodzenie za czas niezdolno ci do pracy, wiadczenie rehabilitacyjne lub wyrównawcze, zasiłek wyrównawczy lub dodatek wyrównawczy. Tak – Nie*.

Je eli tak – poda rodzaj otrzymywanego wiadczenia oraz adres jednostki Zakładu, je eli zasiłek chorobowy lub wiadczenie rehabilitacyjne wypłaca ta jednostka .....

W pozostałych przypadkach nale y doł czy za wiadczenie o pobieraniu wynagrodzenia za czas niezdolno ci do pracy, zasiłku chorobowego lub wiadczenia rehabilitacyjnego oraz o dacie zaprzestania ich pobierania.

7. Czy Pan(i) osiąga inny ni wymieniony w pkt 4-6 przychód zaliczony do ródel przychodów podlegaj cych opodatkowaniu na zasadach okre lonych w art. 27 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176, z pó n. zm.) lub osi ga przychody z umowy najmu, podnajmu, dzier awy, poddzier awy lub innych umów o podobnym charakterze opodatkowanych na podstawie przepisów o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osi ganych przez osoby

fizyczne*. Tak – Nie*. Je eli tak – poda ródo i wysoko przychodu .....

8. Czy Pan(i) jest wła cicielem – posiadaczem – współwła cicielem w cz ci ..... - nieruchomo ci rolnej*. Tak – Nie*.

Je eli tak – doł czy za wiadczenie okre laj ce powierzchnię i ytków rolnych tej nieruchomo ci wyra on w hektarach przeliczeniowych.

wiadomy odpowiedzialno ci za składanie nieprawdziwych danych, o wiadczaam, e dane zawarte w cz ci I-IV wniosku (o wiadczenie) podane zostały zgodnie z prawd , co potwierdzam własnor cznym podpisem.

.....
(data i czytelny podpis osoby ubiegaj cej si
o rent socjaln lub jej przedstawiciela ustawowego)

Do wniosku zał czam: ..... dokumentów.

Uwaga: Cz V wniosku wypełniaj osoby tymczasowo aresztowane lub odbywaj ce kar pozbawienia wolno ci.

V. O wiadczenie osoby, której wniosek dotyczy

Cz VA

1. O wiadczaam, e jestem tymczasowo aresztowany(na) – odbywam kar pozbawienia wolno ci*.

2. Data osadzenia w tymczasowym areszcie lub data rozpocz cia odbywania kary pozbawienia wolno ci oraz adres aresztu – zakładu karnego* .....

Dane zawarte w pkt 1 i 2 poni ej potwierdza dyrektor aresztu lub zakładu karnego .....

3. Czy otrzymywał(a) Pan(i) rentę socjalną bezpośrednio przed tymczasowym aresztowaniem lub odbywaniem kary pozbawienia wolności*. **Tak – Nie**.*

Jeżeli tak – podać nazwę i adres zakładu lub organu, który wypłaca to świadczenie oraz numer sprawy

Część VB

Wypełnia się w przypadku ubiegania się o wypłacanie 50% kwoty renty socjalnej w celu dokonywania opłat z tytułu czynszu lub innych należności za lokal mieszkalny lub dom jednorodzinny.

1. Oświadczam, że jestem – nie jestem osobą samotnie gospodarującą*.
2. W przypadku wypłacania 50% kwoty renty socjalnej zobowiązuję się – nie zobowiązuję się do regulowania opłat z tytułu czynszu lub innych należności za lokal mieszkalny lub dom jednorodzinny*.
3. Dołączam:
  - a) zaświadczenie zarządcy domu, właściwego organu jednostki samorządu terytorialnego bądź innych państwowych osób prawnych lub wypis z księgi wieczystej potwierdzające prawo do lokalu mieszkalnego (domu jednorodzinne)*,
  - b) zaświadczenie wydziału ewidencji ludności właściwego urzędu gminy potwierdzające, iż w lokalu mieszkalnym (domu jednorodzinny) nie są zameldowane inne osoby*.

Świadomy odpowiedzialności za składanie nieprawdziwych danych, oświadczam, że dane zawarte w części V wniosku (oświadczenie) podane zostały zgodnie z prawdą, co potwierdzam własnoręcznym podpisem.

.....
(data i czytelny podpis osoby ubiegającej się
o rentę socjalną lub jej przedstawiciela ustawowego)

Instrukcja wypełnienia wniosku

1. Wniosek należy wypełnić czytelnie drukowanymi literami.
2. Pola białe wniosku wypełnia oraz udziela odpowiedzi na przedstawione pytania osoba ubiegająca się o rentę socjalną, jej przedstawiciel ustawowy lub za ich zgodą kierownik ośrodka pomocy społecznej bądź inna osoba.
3. Pola zacienione wypełnia osoba przyjmująca wniosek.
4. W wierszach tekstu oznaczonych znakiem* należy skreślić niewłaściwą część dla sytuacji osoby ubiegającej się o rentę socjalną.
5. Na żądanie osoby przyjmującej wniosek, należy przedstawić wszelkie dokumenty potwierdzające wpisane do wniosku dane i informacje.
6. Wypełniając oświadczenie zawarte w części IV wniosku, należy przy odpowiedzi:
  - 1) w pkt 1-8 skreślić niewłaściwe słowa: **Tak** lub **Nie**;
  - 2) przy odpowiedzi **Tak** w pkt 5-8 dołączyć stosowne zaświadczenia;
  - 3) w przypadku współwłasności nieruchomości rolnej podać wielkość udziału w tej współwłasności.
7. Oświadczenie zawarte w części V wypełniają osoby tymczasowo aresztowane lub odbywające karę pozbawienia wolności.
8. Dane w oświadczeniu w części VA pkt 1 podane przez osobę, której wniosek dotyczy, potwierdza dyrektor aresztu lub zakładu karnego.

Wniosek o rent socjaln składa si z zasadniczych cz ci I-IV, które musz by wypełnione przez wszystkich ubiegaj cych si o rent socjaln oraz V – dodatkowej – cz ci, któr wypełniaj osoby tymczasowo aresztowane lub odbywaj ce kar pozbawienia wolno ci.

Cz I zawiera informacj o danych identyfikacyjnych osoby ubiegaj cej si o rent socjaln, w cz II zawarte s dane adresowe. Cz III wniosku w pkt 1 zawiera dyspozycj dotycz c przekazywania renty socjalnej. Natomiast w punkcie 2 cz ci III wniosku zainteresowany wskazuje adres, na jaki organ rentowy powinien przekazywa korespondencj (dokładne adresy podaje wnioskodawca w cz ci II wniosku). Wymienione powy ej dane osobowo-adresowe musz by zgodne z okazanym dokumentem to samo ci (np. z dowodem osobistym), a zgodno danych potwierdza – na podstawie okazanego dokumentu stwierdzaj cego to samo – osoba przyjmuj ca wniosek o rent socjaln, która fakt ten dokumentuje piecz tk i podpisem.

Cz IV wniosku o rent socjaln zawiera o wiadczenie osoby, której wniosek dotyczy. Od odpowiedzi na wskazane pytania uzalenie jest to, czy renta zostanie przyznana, czy wypłata renty zostanie zawieszona, który organ rentowy b dzie wypłacał t rent itd.

W punkcie 1 wnioskodawca wskazuje, czy ma ustalone prawo do emerytury, renty z tytułu niezdolno ci do pracy, renty inwalidzkiej, uposa enia w stanie spoczynku, renty strukturalnej. W przypadku gdy osoba ma ustalone prawo do wymienionych wy ej wiadcze, wskazuje równie nazw i adres organu, który wydał decyzj (ZUS, KRUS, Zakład Emerytalno-Rentowy MSWiA, Wojskowe Biuro Emerytalne, Biuro Emerytalne Słu by Wi ziennej, wła ciw jednostk organizacyn resortu sprawiedliwo ci) oraz numer decyzji.

Punkt 2 cz ci IV zawiera informacj o ewentualnym pobieraniu wiadczenia o charakterze rentowym z instytucji zagranicznych (nazwie i adresie organu, który wypłaca to wiadczenie oraz numerze decyzji).

Je eli osoba ubiegaj ca si o rent socjaln ma prawo do zasiłku przedemerytalnego – wiadczenia przedemerytalnego, podaje rodzaj wiadczenia i adres urz du pracy (punkt 3).

W punkcie 4 osoba wnioskuj ca o przyznanie renty socjalnej wskazuje, czy ma ustalone prawo do renty rodzinnej (uposa enia rodzinnego). Wymienia równie nazw organu i numer decyzji. Jest to o tyle istotne, e w przypadku gdy renta rodzinna wypłacana jest przez organ emerytalno-rentowy inny ni ZUS, organ ten jest wła ciwy do wydania decyzji o zbiegu renty rodzinnej i renty socjalnej, usta-

ła wysoko renty socjalnej (b d brak prawa do tej renty) i wypłaca wskazane wiadczenia.

W punkcie 5 cz ci IV wnioskodawca składa o wiadczenie o tym, czy uzyskuje przychód. Je li tak, to podaje informacj , z jakiego tytułu oraz wysoko tego przychodu.

Je eli wnioskodawca pobiera zasiłek chorobowy, macierzy ski, opiekę czy, wynagrodzenie za czas niezdolno ci do pracy, wiadczenie rehabilitacyjne lub wyrównawcze, zasiłek wyrównawczy lub dodatek wyrównawczy, w punkcie 6 cz ci IV o wiadczenia podaje rodzaj otrzymywanego wiadczenia oraz adres jednostki Zakładu Ubezpiecze Społecznych, je eli Zakład wypłacał to wiadczenie, a w przypadku gdy wiadczenie wypłacał pracodawca - wnioskodawca powinien doł czy stosowne za wiadczenie potwierdzaj ce t okoliczno , a wi c za wiadczenie o pobieraniu wynagrodzenia za czas niezdolno ci do pracy, zasiłku chorobowego lub wiadczenia rehabilitacyjnego oraz o dacie zaprzestania ich pobierania. Z kolei ta informacja jest niezb dna do tego, aby prawidłowo ustali dat , od której przysługuje prawo do renty socjalnej.

Prawo do renty socjalnej ulega zawieszeniu równie w przypadku osi gania przez osob uprawnion do renty socjalnej przychodu opodatkowanego na zasadach okre lonych w art. 27 ustawy o podatku dochodowym od osób f zycznych lub osi gania przychodów z tytułu najmu, podnajmu, dzier awy, poddzier awy lub innych umów o podobnym charakterze, opodatkowanych na podstawie przepisów o zryczałtowanym podatku dochodowym osi ganym przez osoby f zyczne. Dlatego te w punkcie 7 cz ci IV wnioskodawca potwierdza taki fakt, je eli ma on miejsce, podaj c ródło przychodu i wysoko przychodu, doł czaj c stosowne za wiadczenie.

Renta socjalna nie przysługuje osobie b d cej wła cicielem, współwła cicielem lub posiadaczem nieruchomości rolnej o powierzchni u ytków rolnych przekraczaj cej 5 ha przeliczeniowych. St d te w punkcie 8 cz ci IV osoba ubiegaj ca si o rent socjaln musi zło y o wiadczenie, czy jest wła cicielem albo posiadaczem (współwła cicielem) nieruchomości rolnej. Je eli tak, to jest zobowi zana do zło enia dodatkowego za wiadczenia, okre laj cego powierzchni u ytków rolnych wyra on w hektarach przeliczeniowych.

Na zako nienie o wiadczenia osoba ubiegaj ca si o rent socjaln lub jej przedstawiciel ustawowy wpisuje dat i czytelnym podpisem potwierdza, o wiadczej c, e dane zawarte w cz ciach I-IV wniosku s prawdziwe (o wiadczenia podane zostały zgodnie

z prawd i e osoba jest wiadoma odpowiedzialno ci za składowanie nieprawdziwych danych).

Poni ej jest miejsce na podanie ilo ci sztuk dokumentów doł czonych do wniosku.

Wniosek o rent socjaln zawiera dodatkow cz V, która jest wypełniana przez osoby tymczasowo aresztowane lub odbywaj ce kar pozbawienia wolno ci.

W cz ci VA w punkcie 1 zainteresowana osoba o wiadcza (skreślaj c niepotrzebne wyrazy), e jest tymczasowo aresztowana albo odbywa kar pozbawienia wolno ci.

W punkcie 2 wskazuje dat osadzenia w tymczasowym areszcie lub dat rozpocz cia odbywania kary pozbawienia wolno ci oraz adres aresztu (zakładu karnego), przy czym dane te potwierdza dyrektor aresztu lub zakładu karnego.

W punkcie 3 zawarta jest informacja o tym, czy osoba tymczasowo aresztowana lub odbywaj ca kar pozbawienia wolno ci otrzymywała rent socjaln bezpo rednio przed aresztowaniem lub odbywaniem kary pozbawienia wolno ci. Je li tak, to podaje ona nazw i adres organu lub zakładu wypłacaj cego wiadczenie wraz z numerem sprawy.

Cz VB wypełnia si w przypadku ubiegania si o wypłacanie 50% kwoty renty socjalnej w celu dokonywania opłat z tytułu czynszu lub innych nale no ci za lokal mieszkalny lub dom jednorodzinny, a wi c zainteresowany o wiadcza, e jest lub nie jest osob samotnie gospodaruj c (punkt 1) i czy – w przypadku wypłacania 50% kwoty renty socjalnej – zobowi zuje si (nie zobowi zuje si) do regulowania opłat z tytułu czynszu lub innych nale no ci za lokal mieszkalny lub dom jednorodzinny, poprzez wykre lenie niepotrzebnych wyrazów w punkcie 2. Do o wiadczenia takiego nale y doł czy stosowne za-wiadczenia, a mianowicie:

— za wiadczenie zarz dcy domu, wła ciwego organu jednostki samorz du terytorialnego, b d innych pa stwowych osób prawnych lub wypis z ksi gi wieczystej potwierdzaj ce prawo do lokalu mieszkalnego (domu jednorodzinnego),

— za wiadczenie wydziału ewidencji ludno ci wła ciwego urz du gminy potwierdzaj ce, i w lokalu mieszkalnym (domu jednorodzinnym) nie s zameldowane inne osoby.

Równie to o wiadczenie zainteresowana osoba składa pod odpowiedzialno ci karn za podanie nieprawdziwych danych i o wiadcza, e dane zawarte w cz ci V wniosku (o wiadczenia) podane zostały zgodnie z prawd , co potwierdza własnor cznym podpisem.

2. Dokumentacja wniosku o rentę socjalną

Jak już o tym była mowa, renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej, całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:

- przed ukończeniem 18 roku życia,
- w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej – przed ukończeniem 25 roku życia,
- w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

W celu udowodnienia tych okoliczności – zgodnie z § 3 rozporządzenia – do wniosku o rentę socjalną **należy dołączyć** :

- za wiadczenie o stanie zdrowia wystawione przez lekarza leczącego, dokumentację medyczną oraz inne dokumenty mające znaczenie dla wydania orzeczenia o całkowitej niezdolności do pracy oraz (w zależności od okoliczności)
- za wiadczenie o okresie uczęszczania do szkoły lub szkoły wyższej albo
- za wiadczenie jednostki prowadzącej studia doktoranckie o okresie odbywania tych studiów, albo
- za wiadczenie o okresie odbywania aspirantury naukowej.

Przy okazji omawiania wniosku o rentę socjalną wskazano na konieczność dołączenia stosownych za wiadczeń na potwierdzenie składanych o wiadczenia. Reasumując, do wniosku o przyznanie renty socjalnej – **oprócz powyższych dokumentów** – należy dołączyć w zależności od stanu faktycznego następujące za wiadczenia:

- za wiadczenie wydane przez płatnika składek na ubezpieczenia społeczne, określające kwotę osiąganego przychodu oraz okres, na jaki została zawarta umowa, z tytułu której osiągnięty jest ten przychód,
- za wiadczenie o pobieraniu wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy, zasiłku chorobowego lub wiadczenia rehabilitacyjnego i o dacie zaprzestania ich pobierania, jeżeli osoba ubiegająca się o rentę socjalną pobiera to wynagrodzenie, zasiłek chorobowy lub wiadczenie rehabilitacyjne, wydane przez wypłacającego wynagrodzenie, zasiłek chorobowy lub wiadczenie rehabilitacyjne,
- za wiadczenie właściwego organu jednostki samorządu terytorialnego, określające powierzchnię użytków rolnych nieruchomości rolnej w rozumieniu ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. nr 16, poz. 93 z późn. zm.) w hektarach przeliczeniowych,
- uwierzytelnion przez jednostkę organizacyjną Zakładu Ubezpieczeń Społecznych lub kierownika ośrodka pomocy społecznej, je-

eli kierownik ten składa wniosek o rent socjaln , kopi dokumentu potwierdzaj cego okoliczno ci wymienione w art. 2 pkt 2 lub 3 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej – zezwolenie na osiedlenie si w Polsce, posiadanie statusu uchod cy lub zezwolenie na pobyt (od daty akcesji Polski do Wspólnoty – w przypadku obywatela Unii Europejskiej).

Podkre li nale y, i stosowne za wiadczenia nale y składa równie , gdy nast pi jakakolwiek zmiana okoliczno ci w stosunku do stanu faktycznego podanego we wniosku o rent socjaln . Okoliczno ci powy sze maj bowiem wpływ na wypłacanie renty socjalnej.

3 Tryb post powania w sprawach o przyznanie renty socjalnej

Zgodnie z § 4 ust. 1 rozporz dzenia, wniosek o przyznanie renty socjalnej, wraz z dokumentami wymienionymi powy ej, nale y zło y do wła ciwej jednostki organizacyjnej Zakładu Ubezpiecze Społecznych. Jednostk tak jest jednostka organizacyjna Zakładu wła ciwa ze wzgl du na miejsce zamieszkania lub pobytu osoby ubiegaj cej si o rent socjaln . Jak wcze niej wspomniano, wniosek o rent socjaln składa bezpo rednio zainteresowany albo jego przedstawiciel ustawowy. Inna osoba lub kierownik o rodka pomocy społecznej mo e zło y wniosek za zgod osoby zainteresowanej wyra on na pi mie lub ustnie do protokołu.

Zakład Ubezpiecze Społecznych ma obowi zek wyda decyzj w ci gu 30 dni od daty wyja nienia ostatniej okoliczno ci w sprawie.

Decyzj ustalaj c prawo do renty socjalnej oraz jej wysoko wydaje:

- oddział ZUS wła ciwy ze wzgl du na miejsce ostatniego zameldowania na pobyt stały, a w przypadku cudzoziemca lub uchod cy – miejsce zamieszkania w Polsce,

- oddział ZUS wypłacaj cy rent rodzinny ,

- wyznaczona przez prezesa Zakładu wła ciwa jednostka organizacyjna do realizacji umów mi dzynarodowych w zakresie emerytur i rent, wypłacaj ca polsk rent rodzinny ,

- jednostka organizacyjna Zakładu wła ciwa ze wzgl du na miejsce zamieszkania lub pobytu osoby ubiegaj cej si o rent socjaln – w przypadku zbiegu uprawnie do renty socjalnej z prawem do wiadczenia o charakterze renty rodzinnej z instytucji zagranicznej, z wyj tkiem przypadków, w których wiadczenie zagraniczne przeka-

zywane jest za po rednictwem jednostki organizacyjnej ZUS wyznaczonej przez prezesa Zakładu; w takiej sytuacji wła ciwa jest jednostka ZUS po rednicz ca w wypłacie wiadczenia zagranicznego.

Wniosek o rent socjaln mo e by zgłoszony w ka dej jednostce ZUS, która jest zobowi zana do przekazania dokumentów do wla ciwej placówki.

Organ rentowy – po stwierdzeniu, i osoba ubiegaj ca si o rent socjaln udowodniła okoliczno ci niezbd ne do ustalenia prawa do renty socjalnej – kieruje t osob na badanie przez lekarza orzecznika ZUS, w celu wydania orzeczenia o niezdolno ci do pracy.

Taka sama procedura wyst puje w sytuacji, gdy prawo do renty ustalo w zwi zku z uplywem terminu wa no ci orzeczenia i zostanie zgłoszony ponowny wniosek o przyznanie renty socjalnej.

W tym miejscu warto przypomnie , e na 3 miesi ce przed uplywem terminu, do którego przysluguje prawo do renty socjalnej, ZUS wysyla do uprawnionych formularz zawiadomienia o wstrzymaniu wypłaty okresowej renty socjalnej. W zawiadomieniu tym organ rentowy przypomina, z jakim dniem ustaje prawo do renty socjalnej i z jakim dniem nast pi wstrzymanie jej wypłaty. W zawiadomieniu tym zawarta jest tak e informacja o tym, e w celu ustalenia dalszego prawa do renty socjalnej nale y zlo y wniosek w tej sprawie wraz z za wiadzeniem o stanie zdrowia, wydanym przez lekarza, pod którego opiek znajduje si osoba uprawniona do renty socjalnej okresowej. W zawiadomieniu zawarte jest rownie wskazanie, i w przypadku zgłoszenia wniosku o ustalenie dalszego prawa do renty socjalnej przed uplywem terminu, do którego przyslugiwalo prawo do renty, albo najpó niej w nast pnym miesi cu po tym terminie, renta socjalna zostanie przyznana od daty wstrzymania renty.

Renta socjalna przysluguje na okres wskazany w decyzji organu rentowego, w której to podana jest jej wysoko . Jednak e w przypadku zbiegu uprawnie osoby ubiegaj cej si o rent socjaln z prawem do renty rodzinnej wypłacanej przez organ emerytalno-rentowy, Zakład Ubezpiecze Spoecznych ustala prawo do renty socjalnej (je eli spełnione s warunki) i przesyła decyzj ustalaj c to prawo do tego organu. Organ emerytalno-rentowy wydaje decyzj w sprawie zbiegu uprawnie do wiadcze i wypłaty renty socjalnej. Mo e zatem zdarzy si tak, e Zakład ustali prawo do renty socjalnej i przeka e decyzj do organu emerytalno-rentowego, a organ ten – z uwagi na fakt wypłaty renty rodzinnej powy ej 200% najni szej renty z tytułu całkowitej niezdolno ci do pracy – nie wyda decyzji o zbiegu wypłaty

renty rodzinnej z rent socjaln i ustali, e prawo do renty socjalnej nie przysluguje.

Ponadto, jak ju wcze niej wspomniano, zarówno osoba maj ca ustalone prawo do renty socjalnej, jak te dyrektor aresztu ledczego lub zakladu karnego ma obowi zek powiadomi pisemnie wla ciw jednostk organizacyjn Zakladu lub organ emerytalno-rentowy o tymczasowym aresztowaniu tej osoby lub odbywaniu przez ni kary pozbawienia wolno ci, podaj c dat osadzenia w areszcie lub dat rozpocz cia odbywania kary pozbawienia wolno ci.

Osoba uprawniona do renty socjalnej podlega obowi zkowo ubezpieczeniu zdrowotnemu. Mo e ona rownie zglosi do tego ubezpieczenia uprawnionych czlonkow rodziny.

Wniosek o rent mo e by wycofany, jednak e nie pó niej ni do dnia uprawomocnienia si decyzji. W razie wycofania wniosku post powanie w sprawie ulega umorzeniu.

Ustawa o rencie socjalnej nie przewiduje przyznawania wiadcze wymienionych w art. 136 ustawy emerytalnej. W przypadku mierci osoby, która zglosila wniosek o rent socjaln , wiadczenia nale ne do dnia jej mierci nie zostan wypacone adnemu czlonkowi rodziny, bez wzgl du na to, czy osoba ta przed mierci miala wspolmaal onka, czy te nie, czy te prowadzila wspolne gospodarstwo domowe, czy pozostawala na utrzymaniu innych osob. Je eli osoba ubiegaj ca si o wiadczenie zmarla przed wydaniem decyzji w sprawie tego wiadczenia, post powanie w sprawie wiadcze podlega w tym przypadku umorzeniu.

Ustawa o rencie socjalnej nie przewiduje rownie mo liwo ci przyznawania i wypłaty zasiłku pogrzebowego z tytułu zgonu osoby pobieraj cej rent socjaln lub czlonka jej rodziny. Prawo do zasiłku pogrzebowego b dzie przyslugiwalo jedynie wóczas, gdy b dzie tytuł do wypłaty tego zasiłku wynikaj cy z innych przepisow.

Przykład

Z wnioskiem o wypłat zasiłku pogrzebowego z tytułu mierci córki, pobieraj cej rent socjaln , wyst puje emerytka. Zasiłek pogrzebowy mo e by wypacony wyl cznie z tytułu mierci czlonka rodziny emerytki, a nie z tytułu mierci rencistki uprawnionej do renty socjalnej.

POST POWANIE ODWOŁAWCZE

Od decyzji w sprawie renty socjalnej przysługuje prawo wniesienia odwołania do s du okr gowego-s du pracy i ubezpiecze społecznych, wła ciwego ze wzgl du na miejsce zamieszkania wiadczeniobiorcy. Odwołanie do s du przysługuje równie w razie niewydania decyzji w terminie 2 miesi cy, licz c od dnia zgłoszenia wniosku o wiadczenie.

Termin na wniesienie odwołania wynosi miesi c od dnia dor czenia decyzji. Odwołanie wnosi si na pi mie do organu rentowego lub ustnie do protokołu sporz dzonego przez organ, który wydał zaskarżan decyzj .

Je eli organ rentowy uzna odwołanie za słuszne, zmienia lub uchyla decyzj niezwłocznie, nie pó niej ni w terminie 30 dni od wniesienia odwołania. W tym wypadku odwołaniu nie nadaje si dalszego biegu. Je eli natomiast odwołanie nie zostało w cało ci lub w cz ci uwzgl dnione, Zakład przekazuje niezwłocznie, nie pó niej ni w terminie 30 dni od wniesienia odwołania, spraw do s du wraz z uzasadnieniem. Je eli w odwołaniu od decyzji organu rentowego wskazano nowe okoliczno ci dotycz ce niezdolno ci do pracy, które powstały po dniu wydania orzeczenia przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpiecze Społecznych, od którego nie wniesiono sprzeciwu lub po dniu wydania orzeczenia komisji lekarskiej Zakładu Ubezpiecze Społecznych, organ rentowy nie przekazuje odwołania do s du, lecz kieruje spraw do lekarza orzecznika do ponownego rozpatrzenia. W tym przypadku organ rentowy, wydaj c now decyzj , uchyla jednocze nie poprzedni decyzj . Od nowej decyzji przysługuje odwołanie do s du.

S dy b d odrzucały odwołania od decyzji opartych na orzeczeniu lekarza orzecznika, je eli zainteresowany nie wykorzystał drogi odwoławczej w ZUS i odwołanie jest oparte wyłącznie na zarzutach dotyczących tego orzeczenia.

Je eli odwołanie opiera się tak e na zarzucie nierozpatrzenia przez ZUS sprzeciwu od orzeczenia, dlatego, e wniesiono je po terminie, a wniesienie sprzeciwu po terminie nastąpiło z przyczyn niezależnych od osoby zainteresowanej, s d uchylili decyzję, przekazali sprawę do ponownego rozpoznania organowi rentowemu i umorzyli postępowanie. W takim przypadku organ rentowy skieruje sprzeciw do rozpatrzenia do komisji lekarskiej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Je eli osoba odwołująca się od decyzji organu rentowego wskazuje dowody na zupełnie nowe okoliczności dotyczące niezdolności do pracy, które powstały po dniu złożenia odwołania od tej decyzji, s d uchylili decyzję i przekazali sprawę do rozpoznania organowi rentowemu.

Od wyroku sądu okręgowego sądu pracy i ubezpieczeń społecznych przysługuje apelacja do sądu apelacyjnego. Apelację wnosi się do sądu, który wydał zaskarżony wyrok, w terminie dwóch tygodni od doręczenia stronie skarżącej wyroku z uzasadnieniem, a je eli strona skarżąca nie zażądała uzasadnienia wyroku w terminie dwutygodniowym od ogłoszenia sentencji wyroku, termin do wniesienia apelacji biegnie od dnia, w którym upłynął termin udania uzasadnienia.

Orzeczenia sądu apelacyjnego wydane w sprawach świadczeń emerytalno-rentowych stają się prawomocne z upływem terminu przewidzianego na wniesienie skargi kasacyjnej.

Od wydanego przez sąd drugiej instancji prawomocnego wyroku lub postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu albo umorzenia postępowania, chociaż postępowanie w sprawie, strona, Prokurator Generalny lub Rzecznik Praw Obywatelskich może wnieść skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego. Wniesienie skargi kasacyjnej przez stronę wyłącznie – w zaskarżonym zakresie – wniesienie skargi kasacyjnej przez Prokuratora Generalnego lub Rzecznika Praw Obywatelskich.

W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty, natomiast w pozostałych przypadkach (np. o ustalenie należności pobranych świadczeń) skarga ta przysługuje wyłącznie wówczas, gdy wartość przedmiotu zaskarżenia jest wyższa niż dziesięć tysięcy złotych. Zasada ta ma odpowiednie zastosowanie w przypadku renty socjalnej.

Skarg kasacyjnych wnosi się do sądu, który wydał zaskarżone orzeczenie, w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia stronie skarżycielowi orzeczenia wraz z uzasadnieniem.

Termin do wniesienia skargi kasacyjnej przez Prokuratora Generalnego i Rzecznika Praw Obywatelskich wynosi sześć miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, a jeżeli strona zażądała doręczenia orzeczenia wraz z uzasadnieniem – od chwili doręczenia orzeczenia stronie.

Skarga kasacyjna może zostać oparta na następujących podstawach:

- naruszeniu prawa materialnego przez błędny jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie,
- naruszeniu przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy.

WYKAZ PODSTAWOWYCH AKTÓW PRAWNYCH

1. Ustawa z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz.U. nr 135, poz. 1268; z 2004 r. nr 96, poz. 959, nr 120, poz. 1252; z 2005 r. nr 95, poz. 788).

2. Rozporz dzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 26 wrze nia 2003 r. w sprawie przyznawania renty socjalnej (Dz.U. nr 170, poz. 1656).

3. Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpiecze Społecznych (Dz.U. z 2004 r. nr 39, poz. 353, nr 64, poz. 593, nr 99, poz. 1001, nr 120, poz. 1252, nr 121, poz. 1264, nr 144, poz. 1530, nr 191, poz. 1954, nr 210, poz. 2135, nr 236, poz. 2355; z 2005 r. nr 167, poz. 1397, nr 169, poz. 1412 i 1421).

ADRESY ODDZIAŁÓW ZAKŁADU UBEZPIECZE SPOŁECZNYCH

Lp.	Oddział ZUS	Adres oddziału ZUS	Numer telefonu i faksu
1	Białystok	15-404 Białystok ul. Młynowa 29 woj. podlaskie	tel. (0-85) 748-64-64 fax (0-85) 748-64-66
2	Bielsko-Biała	43-300 Bielsko-Biała ul. Krasińskiego 34 woj. łódzkie	tel. (0-33) 811-03-00 (0-33) 812-30-71 fax (0-33) 822-97-14
3	Biłgoraj	23-400 Biłgoraj ul. Kościuszki 103 woj. lubelskie	tel. (0-84) 688-12-00 fax (0-84) 686-69-74
4	Bydgoszcz	85-224 Bydgoszcz ul. w tej Trójcy 33 woj. kujawsko-pomorskie	tel. (0-52) 341-83-00 fax (0-52) 321-04-36
5	Chorzów	41-500 Chorzów ul. Dąbrowskiego 45 woj. śląskie	tel. (0-32) 349-05-00 fax (0-32) 349-05-80
6	Chrzanów	32-500 Chrzanów ul. Olimpijska 14 woj. małopolskie	tel. (0-32) 623-30-04 do 08 fax (0-32) 623-29-97
7	Czestochowa	42-218 Czestochowa ul. Dąbrowskiego 43/45 woj. śląskie	tel. (0-34) 368-91-00 fax (0-34) 361-40-90
8	Elbląg	82-300 Elbląg ul. Teatralna 4 woj. warmińsko-mazurskie	tel. (0-55) 641-92-00 do 08 fax (0-55) 641-92-14

Lp.	Oddział ZUS	Adres oddziału ZUS	Numer telefonu i faksu
9	Gdańsk	80-748 Gdańsk ul. Chmielna 27/33 woj. pomorskie	tel. (0-58) 307-82-00 fax (0-58) 301-84-59
10	Gorzów Wielkopolski	66-400 Gorzów Wielkopolski ul. Sikorskiego 42 woj. lubuskie	tel. (0-95) 728-52-00 (0-95) 728-53-00 (0-95) 728-54-00 (0-95) 728-54-62 fax (0-95) 728-54-54
11	Jasło	38-200 Jasło ul. Rynek 18b woj. podkarpackie	tel. (0-13) 446-40-01 do 06 fax (0-13) 446-44-66
12	Kielce	25-510 Kielce ul. Piotrkowska 27 woj. świętokrzyskie	tel. (0-41) 367-71-00 fax (0-41) 367-73-22
13	Koszalin	75-950 Koszalin ul. J. Fałata 30 woj. zachodniopomorskie	tel. (0-94) 348-55-00 do 01 fax (0-94) 342-52-62 (0-94) 346-20-58 (0-94) 348-12-33
14	Kraków	31-080 Kraków ul. Pędzichów 27 woj. małopolskie	tel. (0-12) 424-65-00 fax (0-12) 634-57-19
15	Legnica	59-220 Legnica ul. Wł. Grabskiego 26 woj. dolnośląskie	tel. (0-76) 876-40-00 fax (0-76) 876-42-35
16	Lublin	20-601 Lublin ul. T. Żana 36-38c woj. lubelskie	tel. (0-81) 535-77-77 fax (0-81) 528-06-24
17	Łódź	90-431 Łódź ul. Zamenhofska 2 woj. łódzkie	tel. (0-42) 638-27-90 do 99 fax (0-42) 637-52-91
18	Łódź II	98-220 Żduńska Wola ul. Kilińskiego 7/11 woj. łódzkie	tel. (0-43) 824-56-56 fax (0-43) 824-61-66
19	Nowy Sącz	33-300 Nowy Sącz ul. Sienkiewicza 77 woj. małopolskie	tel. (0-18) 443-78-48 fax (0-18) 443-53-58
20	Olsztyn	10-959 Olsztyn pl. Konsulatu Polskiego 4 woj. warmińsko-mazurskie	tel. (0-89) 521-22-22 fax (0-89) 527-21-18
21	Opole	45-701 Opole ul. Wrocławska 24 woj. opolskie	tel. (0-77) 451-16-00 do 01 fax (0-77) 474-64-62 (0-77) 457-42-54

Lp.	Oddział ZUS	Adres oddziału ZUS	Numer telefonu i faksu
22	Ostrów Wielkopolski	63-400 Ostrów Wlkp. ul. Wysoka 1b woj. wielkopolskie	tel. (0-62) 735-71-00 fax (0-62) 735-74-46
23	Piła	64-920 Piła ul. Drygasa 28 woj. wielkopolskie	tel. (0-67) 210-57-00 fax (0-67) 212-24-19
24	Płock	09-402 Płock al. Stanisława Jachowicza 1 woj. mazowieckie	tel. (0-24) 262-52-71 fax (0-24) 262-82-65
25	Pozna	60-908 Pozna ul. D browskiego 12 woj. wielkopolskie	tel. (0-61) 841-60-00 fax (0-61) 841-15-51
26	Pozna II	61-361 Pozna ul. Staroś cka 31 woj. wielkopolskie	tel. (0-61) 874-54-00 fax (0-61) 877-28-50
27	Radom	26-600 Radom ul. Czachowskiego 21a woj. mazowieckie	tel. (0-48) 385-61-00 fax (0-48) 385-65-18
28	Rybnik	44-200 Rybnik ul. Reymonta 2 woj. łskie	tel. (0-32) 422-26-00 fax (0-32) 422-49-58
29	Rzeszów	35-959 Rzeszów al. Piłsudskiego 12 woj. podkarpackie	tel. (0-17) 867-50-00 fax (0-17) 852-36-38
30	Siedlce	08-110 Siedlce ul. Browarna 12 woj. mazowieckie	tel. (0-25) 640-16-00 fax (0-25) 632-38-73
31	Słupsk	76-200 Słupsk pl. Zwyci stwa 8 woj. pomorskie	tel. (0-59) 841-92-00 fax (0-59) 842-76-88
32	Sosnowiec	41-200 Sosnowiec ul. Partyzantów 1 woj. łskie	tel. (0-32) 266-08-56 do 59 (0-32) 269-50-11 do 15 fax (0-32) 266-20-84
33	Szczecin	70-530 Szczecin ul. Matejki 22 woj. zachodniopomorskie	tel. (0-91) 459-60-00 fax (0-91) 812-10-62
34	Tomaszów Mazowiecki	97-200 Tomaszów Maz. ul. Mo cickiego 40/42 woj. łdzkie	tel. (0-44) 724-59-46 fax (0-44) 724-52-14

Lp.	Oddział ZUS	Adres oddziału ZUS	Numer telefonu i faksu
35	Toru	87-100 Toru ul. A. Mickiewicza 10/16 i 33/39 woj. kujawsko-pomorskie	tel. (0-56) 610-93-20 fax (0-56) 610-94-96
36	Wałbrzych	58-390 Wałbrzych pl. Grunwaldzki 1 woj. dolno l skie	tel. (0-74) 843-71-00 fax (0-74) 842-66-77 (0-74) 842-39-31
37	Warszawa I	00-917 Warszawa ul. Senatorska 6/8 woj. mazowieckie	tel. (0-22) 831-91-94 do 95 fax (0-22) 827-25-55
38	Warszawa II	03-829 Warszawa ul. Podskarbi ska 25 woj. mazowieckie	tel. (0-22) 590-20-00 fax (0-22) 590-26-00
39	Warszawa III	00-917 Warszawa ul. Senatorska 6/8 woj. mazowieckie (siedziba tymczasowa)	tel. (0-22) 831-91-94 do 95 fax (0-22) 827-25-55
40	Wrocław	50-930 Wrocław ul. Pretf cza 11 woj. dolno l skie	tel. (0-71) 360-60-00 (0-71) 360-65-55 fax (0-71) 361-65-83
41	Zabrze	41-800 Zabrze ul. Szcz Bo e 18 woj. l skie	tel. (0-32) 277-86-66 fax (0-32) 271-13-11
42	Zielona Góra	65-426 Zielona Góra ul. Kupiecka 65 woj. lubuskie	tel. (0-68) 329-42-00 fax (0-68) 320-25-55

